2

ئۇيغۇر خەلق چاقچاقلىرى

ھېسام چاقچاقلىرى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ISBN 978-7-228-10847-3
9 787228 108473 >
定价：4.50元

ئۇيغۇر خەلق چاقچاقلىرى

ھېسام چاقچاقلىرى

2

«ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى»
تەھرىر ھەيئىتى نەشرگە تەييارلىغان

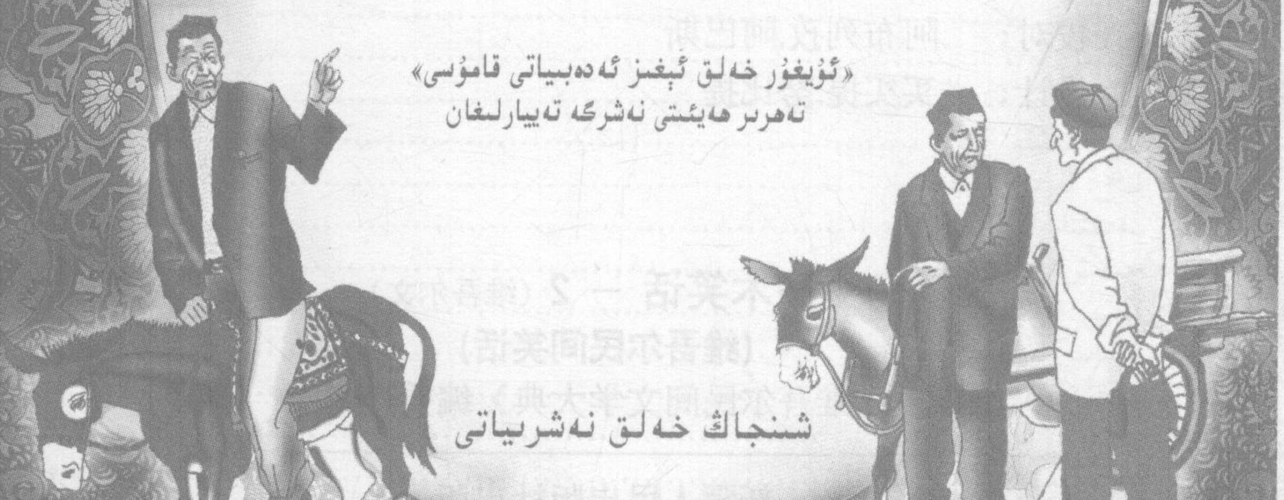

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ئۈرۈمچى 2007 -يىلى

图书在版编目(CIP)数据

艾沙木笑话.2：维吾尔文/《维吾尔民间文学大典》编委会编. - 乌鲁木齐：新疆人民出版社，2007.1
（维吾尔民间笑话）
ISBN 978-7-228-10847-3

Ⅰ.维... Ⅱ.维...Ⅲ.维吾尔族 - 笑话 - 作品集- 中国 - 维吾尔语（中国少数民族语言）Ⅳ.I277.8

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第006059号

策　　划：阿布都热合满.艾白
　　　　　艾合买提.伊明

责任编辑：艾合买提.伊明
责任校对：阿布列孜.阿巴斯
封面设计：买买提.努比提

艾沙木笑话 － 2（维吾尔文）
（维吾尔民间笑话）
《维吾尔民间文学大典》编委会编

新疆人民出版社出版
（乌鲁木齐解放南路348号 邮编：830001）
新疆新华书店发行
新疆新华印刷厂印刷
880×1230毫米 32开本 2.75印张
2007年1月第1版　2007年1月第1次印刷
印数：1-5000

ISBN 978-7-228-10847-3　　定价：4.50元

پىلانلىغۇچىلار: ئابدۇراخمان ئەبەي
ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى: ئابلىز ئابباس
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى: مەمەت نەۋبەت

ئۇيغۇر خەلق چاقچاقلىرى
ھېسام چاقچاقلىرى — 2

«ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى قامۇسى» تەھرىر ھەيئىتى نەشرگە تەييارلىغان

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1230×880 مىللىمېتىر، 1/32
باسما تاۋىقى: 2.75
2007 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2007 ـ يىل 1 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىرازى: 1 — 5000
ISBN 978-7-228-10847-3
باھاسى: 4.50 يۈەن

ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىغا دائىر
55 كىتابچە نەشردىن چىقتى

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	چىن تۆمۈر باتۇر	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ئىسكەندەر بىلەن ھۆرلىقا	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ئالتۇن كوكۇللۇق بالا	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	كەنجى باتۇر	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	كېپىك خانىش	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	مەرۋان بىلەن تەرسا	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ياغاچ ئات	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ئۇر، توقماق	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	چۆچۈرە بالا	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	سىرلىق چىراغ	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	شاھزادە بىلەن ئالۋاستى	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	نىيىتى يامانىنىڭ قازىنى تۆشۈك	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ئۆلمەي تۇرۇپ جەننەتنى كۆرۈش	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	باتۇر قىز	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	شەيتانىنىڭ تىجارىتى	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	بىلمەس تاز	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	تەلۋە كۈيئوغۇل	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	كەمەك ھەييار بىلەن مۇختەر ھەييار	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	شەيتاننى ئالدىغان تاز	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	ئادەمىي شەيتان	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	خىزىر نىياز	(4.50 يۈەن)
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى	سېھىرلىك ئالما	(4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئۇسكەك پادىشاھ (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى قاينا، چۆگۈن (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئەقىللىق كەنجى قىز (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ھەركىم قىلسا ئۆزىگە (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى يالتايغاق بوۋاي (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئۇجمە سايىسى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئەپچىللىم (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئارغىماق ماجىراسى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئىككى بايىنى ئەپلىگەن مالاي (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئۆرگىلىۋاي بىلەن چۆرگىلىۋاي (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى يەتتە لىڭگىلتاق بىلەن بىر شىڭگىلتاق (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى شېتىلە بىلەن پېتىلە (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى مازاقخور مازاقتا ئۆلەر (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى پادىشاھنىڭ كۆڭلىنى ئۆزارتىشى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى ئېشەكنى ئۇرۇپ خوتۇننى قورقۇتۇش (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى موللام ئوغرىنى قانداق تاپتى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى قازان تۇۋى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرى شاھ بىلەن شاتۇتى (4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى — 1، – 2، – 3، – 4، – 5 (ھەر بىرى 4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق چاقچاقلىرى (ھېسام چاقچاقلىرى) — 1، – 2 (ھەر بىرى 4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق مەسەللىرى — 1، – 2 (ھەر بىرى 4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق ئويۇنلىرى — 1، – 2، – 3 (ھەر بىرى 4.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق تېپىشماقلىرى — 1، – 2 (ھەر بىرى 3.50 يۈەن)

ئۇيغۇر خەلق لاپلىرى (3.50 يۈەن)

(بۇ بىر يۈرۈش 55 كىتابنىڭ ئومۇمىي باھاسى 244.50 يۈەن)

مۇندەرىجە

تەڭگە يېگۈزۈۋەرگىن 1
«خۇشامەت»نىڭ مەنىسى 1
ئاقىدىغان يەر 2
سۇرەت ۋە دورا 2
ئۆزىڭىزنىڭلا چاپىنى 3
ياخشى كۆرىدىغان نەرسە 3
پالچى ۋە ھېسام 4
خەيرىيەت 4
سۆزىڭىز كېرەك 5
ئەكسىچە 5
ئون تىيىنلىق سامساننىڭ ئىچىدىن 6
ياخشى ئامال 6
ھاراق تېپىلمىسا 7
ياخشى مەسلىھەت 7
ئەپۇ قىلىڭ 8
ئېزىپ كىرىپ قاپتىمەن 8
خاتىرجەم ئىلۋېرىڭ 9
چىرايلىق 9
بىلىمىز 10
ئەخمەق 10
چوڭ ئىشقۇ يوق 11
ساق يېرىمى بىلەن 12
مەستىنىڭ تەرىپى 12
چېقىش 13
سېنى تىللاپتۇ 13
كىتاب ئوغرىسى 14
ماختىنىش نۆۋىتى 14
دۈشمەن ئاياغ 15
ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ 15
ئەجەب ئەمەس 16
غەم قىلىش ۋاقتى 16
شاتۇتى 17
قانۇنىيەت بويىچە 17
پۇل خەجلىسەڭ تەرلەيسەن 18
ئىتنىڭ ئادىتى 18

تاشلىۋەتمىسۇن 19

كېيىنكى قېتىم 19

ھېسامنىڭ شەرھلىشى 20

سەۋىيىسى بار 20

سەلدىن كېيىن بولىدۇ 21

ئېچىلىپ 21

تىك تۇرىدۇ 22

ئەخمەق 22

تۆتتىن قورقمايدۇ 23

ئادەم بولاي دەيمەن 24

ماختىنىش 24

جايىدا جاۋاب 24

تەجرىبە تونۇشتۇرۇش 25

ئىشتانىنىمۇ تەتۈر كىيىۋالىمەن 25

ئىشەندىم 26

ئۇنداق بولسا 26

ئۇزۇن چاقچاق 27

پۇلنىڭ خىسلىتى 27

سىزنىڭمۇ چىقىدۇ 28

خاتىرجەم بول 28

خەسىسنىڭ يىغىسى 29

ئازدىن باشلىنىدۇ 29

ئۆلەتتىمغۇ، بىراق 30

ياقىلىق 30

سىزنى يوقلاپ بېرىۋىدىم 31

كۆن كۆرۈش 31

ھېلىمۇ ئىچىدۇ 32

چاقچاقنىڭ نەرخى 32

ھېسداشلىق 33

ئۇنتۇپ قالىدىكەن 33

بىز چىقمىساق 33

كۆزۈمگە كىرىپ كەتمىسۇن دەپ 34

كۆزەينەكنىڭىزنى ئېلىۋېتىڭىز 35

يېقىنلىرىنى ئايايدۇ 35

ئاۋارە بولماستىن 35

ساقايغۇچە تۇرىمىز 36

ئەندىشە 36

ھېسامنىڭ قىچىشى 37

ياخشى جاۋاب 37

خالىغىنىنى يەيدۇ 38

بوياش 38

چەككۈچ 39

مېڭىشنى ئوخشىتىش 39

«خەپ»نىڭ يەشمىسى 40

ھەق تەگمەيدىغان يەر 40
پىيادە كېتىۋېرىمەن 41
مەن ئاچالمىغان يەردە... 41
دىئاگنوز 42
سەمرىشنىڭ ئامالى 42
ھېسامنىڭ ماختىنىشى 43
يېڭىچە ئوخشىتىش 43
نومۇر سىلىپ قويغاچقا 44
تەۋەررۇك ئاپقۇر 44
تالانت ئىگىسى 44
سۈت سۇيۇق بولمىسىلا 45
چاقماقلىق قەلەم 45
كۆزىڭىزگە قىستۇرۇڭ 46
كېچىدە شۇنداق كۆرۈنىدۇ 47
تەرەت قىغىزىمۇ ساتىمىز 47
پىلانلىق تۇغۇتنىڭ پايدىسى 48
يېڭىچە ئىسىم 48
باش 49
قايتۇرمايدۇ 49
پۇشايمان 50
مەسلىھەت 50
ساددا ھېسام 51
جىڭ ئاياغ ساتىدىغان يەرگە 51
مەنتاڭ بىلەتى 52
تىرەش ۋە تىرىمەسلىك 52
قەيەرنىڭ تاۋۇزى ياخشى 53
راھەت شۇ بولسا 53
ئاچچىقىدىن ئالاي 54
ئەسكە ئېلىش 54
ھېسامنىڭ نەرخى 54
كەچلىك بازار 55
كۆڭلىڭىزدىكىنى تاپسام 55
چىلىشچى 56
ئىقتىسادىي زىرائەت 56
بوران 57
مېنىڭ ئىتىم ئېشەك ئەمەس 57
بۇدا كۆرۈشكەندە... 58
ماقالىدىن قورققان بولسا كېرەك 59
چاقچاق پۇلى 60
قايىسى ياخشى 60
سەۋدىبى 60
تۆت دۆلەتنىڭ كۈچى بار 61
پىياز قانچە پۇل 61
سىزگە ئوخشاش 62
باي بولۇش 62

هۆ قىلىۋاتامدىكىن دەپتىمەن 63
چاقچاقمۇ تۇغامدۇ 63
ئىسرىق 64
ئۆزىڭىزلا كەم 64
بۇ ساراڭ بولسا 65
قاندىقىلا بولسا 65
ئاخىرقى مىسرا 66
تۇز ئىشلەتمەيدىغان تاماق 66
ئاق 67
نەشىنىڭ پايدىسى 67
ئىتنى چىشلىگەن ئادەم 67
دۇم تۆت 68
چوڭ ۋە كىچىك قازان 68
چاپان سېتىۋېلىش 69
سۆزنى ئۆلچەش 69
ساتىراشخانىغا بارغىن 70
تېلېۋىزور تۇغسا 70
بىكارغا ئالغان چاچ 71
بۇنىڭ تويى بولغان بىلەن 71
ۋاپۇرۇش ئەمەس 72
خاماندا ياتقاندەك ياتتۇق 72
كېكەچ قوي 73
سايەممىكىن دەپتىمەن 73
چاقچاقنى كۆتۈرۈش 74
باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىششى 75
ئېسىڭىزگە سېلىپ قويۇۋاتىمەن 75
ئېلان بىلەن خەۋەرنىڭ پەرقى 76
مىجەزىگە يارىشا 76
نەگىرەك تاشلىدىڭىز 76
ئاسما ئوكۇلدەك 77
ئاخىر چاچراپ كېتىپتۇ ـ دە 77
مۇشۇكتىن سورا 78
چاقمايدۇ 79
قويۇۋېتىڭ 79

پىلانلىغۇچىلار: ئابدۇراخمان ئەبەي، ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەخمەت ئىمىن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: مەمەت نەۋبەت

هېسام چاقچاقلىرى

تەڭگە يېگۈزۈۋەرگىن

هېسامنىڭ ئوغلى بەش تىيىنلىق تۆمۈر پۇلنى ئويناۋېتىپ يۇتۇۋېتىپتۇ. ئايالى بالىنى دەررۇ دۈم قىلىپ قۇستۇرغانىكەن، بالىنىڭ ئىچىدىن تۆمۈر پۇلدىن ئىككىسى چىقىپتۇ.

— قارىڭا، دادىسى، — دەپتۇ ئايالى هېسامغا، — بالىمىز تەڭگە پۇلدىن بىرنى يەۋېلىپ، ئىككىنى قۇستى.

— ئۇنداقتا، ئۇنىڭغا داۋاملىق تەڭگە يېگۈزۈۋەرگىن، — دەپ ۋارقىراپتۇ هېسام خۇشال بولۇپ.

«خۇشامەت»نىڭ مەنىسى

هېسام ئۆتۈپ كەتكەن مەنسەپپەرەس باشلىقنىڭ بۆلۈمىدىن تېرىكىپ چىقىۋاتسا، بىر خىزمەتدىشى ئۇنى توسۇۋاپتۇ:

— ھېسامكا، بىلەمسىز، «خۇشامەت»نىڭ لۇغەت مەنە-
سى نېمە؟
— لۇغەت مەنىسىنى بىلمەيمەن، تۇرمۇش مەنىسىنى
بىلىمەن، — دەپتۇ ھېسام، — «خۇشامەت» دېگەن «خوش-
خوش» دەپ تۇرساڭ ئامەت بار دېگەن گەپ.

ئاقىدىغان يەر

قولىدىن ئىش كەلمەيدىغان بىر باشلىق ئۆزىچە
ھېسامغا ھال ئېيتىپتۇ:
— نامىم مۇدىر بولغان بىلەن قۇرۇق جازىمەن،
ھېسامىدىن. ھوقۇقۇمنى ئاقتۇرىدىغان يەر تاپالمىدىم.
— خاتىرجەم بولۇڭ، — دەپ تەسەللى بېرىپتۇ ھې-
سام، — دەريا يېقىنىغۇ، ھوقۇقىڭىزلا ئەمەس، ئۆزىڭىزمۇ
بەھوزۇر ئاقىسىز!

سۈرەت ۋە دورا

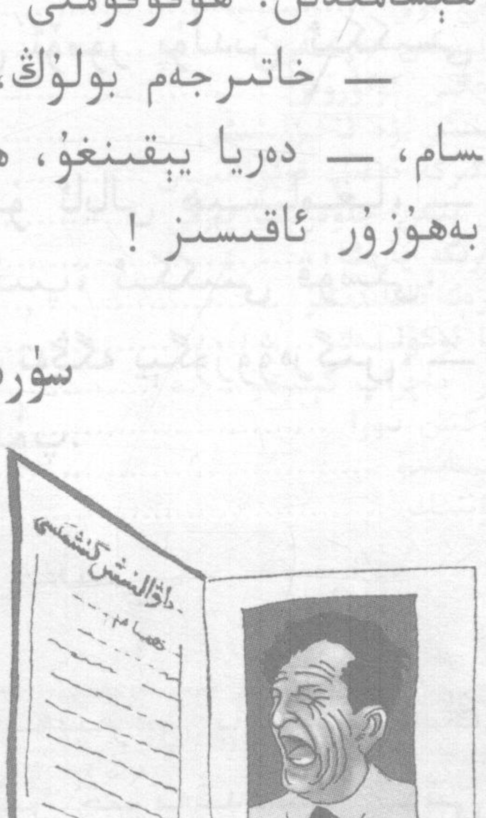

بىر كىشى ھېسامنىڭ
داۋالىنىش كىنىشكىسىنى
كۆرۈپ سوراپتۇ:
— ھېسامكا، كىنىشكىغا
كېسەل چىراي سۈرىتىڭىزنى
چاپلىۋالغۇچە، تۈزۈكرەكىنى

چاپلىسىڭىز بولامدۇ؟

— ئەخمەقمۇسەن؟ — دەپتۇ ھېسام دەررۇ، — كېسەل چىراي سۈرەتنى چاپلىساڭ، دوختۇر ياخشى دورا بېرەمدۇ؟

ئۆزىڭىزنىڭلا چاپىنى

ھېسام بىر يايمىچىنىڭ دۇكىنىدىكى چاپاننى كىيىپ كۆرۈشكە، يايمىچى:

— بەللى، ھېسام، نەق ئۆزىڭىزنىڭلا چاپىنى ئىكەن، ئېلىۋېرىڭ، — دەپتۇ. يايمىچىنىڭ گېپى تۈگىمەيلا ھېسام چاپاننى كىيگەن پېتى يولغا چۈشۈپتۇ. ھەيران قالغان يايمىچى ۋارقىراپتۇ:

— ھېسامدىن، پۇلىنچۇ، چاپاننىڭ پۇلىنى بەرمەمسىز؟

— نېمە پۇلنى؟ — دەپتۇ ھېسام يايمىچىدىن بەتتەر ئەجەبلەنگەن ھالدا، — ئۆزىڭىز «نەق ئۆزىڭىزنىڭلا چاپىنى ئىكەن، ئېلىۋېرىڭ» دېدىڭىزغۇ، ئۆزۈمنىڭ چاپىنىغا يەنە نېمىدەپ پۇل تۆلەيدىكەنمەن؟

ياخشى كۆرىدىغان نەرسە

تىياتىرخانىدا ھېسامنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان بىرى ئويۇن كۆرۈۋېتىپ تىنىماي ئۈنلۈك ئاۋازدا ئويۇننى ماختاپ، ئەتراپتىكىلەرگە ئويۇننىڭ سۆزىنى زادىلا ئاڭلاتماپتۇ. بىر

چاغدا ئۇ يېنىدىكى ھېسامنى نوقۇپ:

— بۇرادەر، مەن ئويۇن كۆرۈشنى بەكمۇ ياخشى كۆرىمەن، سىزچۇ؟ نېمىنى ياخشى كۆرىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ. ئارانلا چىداپ ئولتۇرغان ھېسام دەررۇ جاۋاب بېرىپتۇ:

— جىمجىتلىقنى.

پالچى ۋە ھېسام

بازاردا قومىلاق سېلىپ ئولتۇرغان بىر پالچى يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھېسامنى توختىتىۋېلىپ ماختىنىپتۇ:

— مەن سىزنىڭ شۇ تاپتا ئويلاۋاتقىنىڭىزنى بىر كارامەت بىلەن بىلىۋالدىم.

— ئەمىسە يولنى توسۇماڭ، — دەپتۇ ھېسام، — مەن سىزنى قىپقىزىل ئالدامچىغۇ، دەپ ئويلاۋاتىمەن.

خەيرىيەت

ھېسام چۈش كۆرۈپتۇ، چۈشىدە ئۇنى بىرى پىچاق كۆتۈرۈپ قوغلاپ يۈرگۈدەك ئىمىش. ھېلىقى نەرسە ئاخىر ئۇنىڭغا يېتىشىۋېلىپ پىچاقنى ئېگىز كۆتۈرۈپتۇ... دەل شۇ چاغدا ھېسام چۆچۈپ ئويغىنىپ كېتىپتۇ - دە، ئۆزىچە شۈكۈر كەلتۈرۈپتۇ:

« خەيرىيەت، ھېلىمۇ ئويغىنىپ كېتىپتىمەن، بولمىسا، ھېلىقى ناكەس پىچاقنى سېلىۋېتەتتى - دە ! »

سۆزىڭىز كېرەك

ھېسام سودىلىق ئۈچۈن دۇكانغا كىرىپ پوكەي ئالدىدا ئۇزاق ساقلاپ قاپتۇ. مال ساتقۇچى قىز ئۇنىڭغا پەرۋا قىلماي بىر خېرىدار بىلەن پاراڭنى دۆك سوقۇۋېرىپتۇ. سەۋر قاچىسى تاشقان ھېسام مال ساتقۇچىنى يەنە بىر قېتىم قاتتىقراق چاقىرىپتۇ، مال ساتقۇچى قىز توڭلۇق بىلەن ۋارقىراپتۇ:

— ئوۋۋاش، نېمە كېرەك سىزگە؟

— سىزنىڭ سۆزىڭىز كېرەك، — دەپتۇ ھېسام دەررۇلا، — سۆزىڭىزنىڭ ھەممىسىنىلا ماڭا سېتىپ بەرسىڭىز، خېرىدارلار كەلگەندە ۋاقىتنى ئالماسسىزمىكىن، دېۋىدىم.

ئەكسىچە

تولىمۇ تېتىقسىز ناخشىلارنى ئېيتىشنى ئادەت قىلغان بىر ھەۋەسكار ناخشىچى يىگىت بازاردا ھېسامغا يولۇقۇپ قېلىپ:

— ھېسامكا، تازا پەيزى ناخشىلارنى ئۆگەندىم، ئېيتىپ بەرسەم ئاشپۇزۇلغا باشلامسىز؟ — دەپتۇ.

— ئەكسىچە، — دەپتۇ ھېسام، — شۇ ناخشىلىرىڭنى ھېچ يەردە ئېيتمىساڭ، تازا بىر مېھمان قىلاي.

ئون تىيىنلىق سامسىنىڭ ئىچىدىن...

ھېسام ئاشخانىدا تاماق كۈتۈپ ئولتۇرغانىكەن، يېنىدا سامسا يەۋاتقان بىر يىگىت بىر چاغدا قاتتىق ئاچچىقلىنىپ سامسىپەزگە ۋارقىراپتۇ:

— ھەي ئۇستام، سامسىنىڭ ئىچىدىن لاتا چىقىۋاتىدىغۇ، قانداق گەپ بۇ؟

سامسىپەز جاۋاب قايتۇرغۇچە ھېسام گەپ ئارىلاپتۇ:

— قىزىقكەنسەن، ئۇكا، ئون تىيىنلىق سامسىنىڭ ئىچىدىن لاتا چىقماي تاۋار چىقاتتىمۇ؟

ياخشى ئامال

ئىدارىدىكى بىر ياش يىگىت قولىنىڭ كىچىككىنە يېرىنى كېسىۋېلىپ، ئەتىسى كاللىدەك داكا تېڭىپ كەپتۇ. خىزمەتداشلارنىڭ بىرى سوراپتۇ:

— بارمىقىڭىزنىڭ كىچىككىنە يېرىنى كېسىۋېلىپ، نېمانداق جىق داكا يۆگىۋالدىڭىز؟

يىگىت دۇدۇقلاپ قاپتۇ. ھېسام يىگىتكە بولۇشقىلى دەك ئىغىز ئېچىپتۇ:

— نادان ئىكەنسىز، داكىغا قاراپ دەم ئېلىشمۇ جىق بولىدىغان گەپ ـ دە !

هاراق تېپىلمىسا...

ھېسامنى كۆپ ئىچىدۇ، دەپ ئاڭلىغان بىر يىگىت سوراپتۇ:

— ھېسامكا، هاراق تېپىلسىغۇ ئىچەرسىز، بولمىسا قانداق قىلىسىز؟

ھېسام ناھايىتى تەبىئىيلىك بىلەن جاۋاب قايتۇرۇپتۇ:

— هاراق تېپىلمىغان كۈنى ئۆزۈمنىڭ مېڭىشى بولۇۋېرىدۇ.

ياخشى مەسلىھەت

بىر قوشنىسى ھېسامغا ھال ئېيتىپتۇ:

— ئۆيلىنەي دېسەم دېگەندەك لايىق چىقمايۋاتىدۇ، ئۆزى چىرايلىق، گەپ قىلماي كۈلۈپلا تۇرىدىغان، ماڭ دېسەم مېڭىپ، تۇر دېگەن يېرىمدە قىمىر قىلمايدىغان بىر ئايال چىقسا بولاتتى.

— ئۇندىقىدىن بارغۇ، — دەپتۇ ھېسام دەررۇ، — ماگىزىندىكى قونچاقتىن بىرنى سېتىۋېلىڭ.

ئەپۇ قىلىڭ

ئاپتوبۇستا بىر يىگىت ھېسامنىڭ بىقىنىغا بىرنى سوقۇۋېتىپ، بەخىرامان تۇرۇۋېرىپتۇ.

— ئەپۇ قىلىڭ، — دەپتۇ ھېسام ئاچچىقىنى تەستە بېسىپ.

— نېمىگە؟ — دەپتۇ يىگىت چۈشەنمەستىن كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ.

— بىقىنىم جەينىكىڭىزنى ئاغرىتىۋەتتىمىكىن دەيمىنا، — دەپتۇ ھېسام تېخىچە ئاغرىۋاتقان بىقىنىنى سىلاپ تۇرۇپ.

ئېزىپ كىرىپ قاپتىمەن

ھېسام مىجەزى يوق بولۇپ قېلىپ دوختۇرخانىغا بېرىپتىكەن، دوختۇر ئۇنى تەكشۈرۈپ كۆرۈپ، ئوكۇل بۇيرۇپتۇ. ھېسام ئوكۇل بۆلۈمىگە كىرىپ، سېستىرالارنىڭ كېسەللەرنى ئۆرە تۇرغۇزۇپلا ئوكۇل ئۇرۇۋاتقىنىنى كۆرۈپتۇ ـ دە، دەررۇ ئۈنلۈك قىلىپ: « ھوي، مەن ئېزىپ كىرىپ قاپتىمەن» دەپلا كەينىگە يېنىپتۇ. ھېسامنى تونۇيدىغان بىر سېستىرا ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، قولىڭىزدا ئوكۇل قەغىزى تۇرسا، ئېزىپتىمەن دەيسىزغۇ، ئوكۇل بۆلۈم مۇشۇ ئەمەسمۇ؟

— شۇنداقمۇ ؟ — دەپتۇ ھېسام، — مەن تېخى

ئوكۇل سېلىشقىلارنى كۆرۈپ، مال دوختۇرخانىسىغا كىرىپ قالدىممىكىن دەپتىمەن.

خاتىرجەم ئېلىۋېرىڭ

ھېسام ماگىزىنىدا ئىشلەۋاتقىنىدا، ماگىزىن باشلىقى ھەدېسىلا ناچار ماللارنى يۆتكەپ ماگىزىنىنى تولدۇرۇۋېتىپتۇ. بىر كۈنى بىر خېرىدار ماگىزىن باشلىقى بىلەن بىرگە تۇرغان ھېسامدىن سوراپتۇ:

— يولداش، ئاۋۇ چاپاننىڭ سۈپىتى قانداقراقكىن؟

— خاتىرجەم ئېلىۋېرىڭ، — دەپتۇ ھېسام يېنىدىكى ماگىزىن باشلىقىغا قاراپ قويۇپ، — بۇ چاپان ئۈچ يىلدىن بېرى مۇشۇ ماگىزىنىدا تۇرىدۇ، زادىلا رەڭگى ئۆڭۈپ ياكى يىرتىلىپ كەتمىدى.

چىرايلىق

ھېسام بۇرۇت قويۇپ كوچىغا چىقىپتىكەن، بىر كىشى ئۇنىڭ بۇرۇتىنى ماختاپتۇ:

— ھېسامدىن، بۇرۇتىڭىزغا مۇبارەك بولسۇن، شۇنداق چىرايلىق بۇرۇت قويۇۋاپسىز، يارىشىپتۇ.

— ئۇقۇشماسلىق بولمىسۇن، — دەپتۇ ھېسام رەنجىگەندەك قىياپەتتە، — ئەسلى ئۆزۈم چىرايلىق، ئەللىك يىلدىن بېرى چىرايىمغا ئىشەنچ قىلىپ يۈرسەم،

تېخى بۇگۈنكى بۇرۇتنى ماختايسىزا !

بىلمىز

ھېسام بىر سورۇندا مەلۇم كىشىنىڭ گېپىنى قىپتۇ:

— ئۇ ئادىشىمىز تازا پوچى نېمە بولۇپ كېتىپتۇ جۇمۇڭلار، بىزچۇ، بىلىمىز ئۇنى، بىلىمىز...

دەل شۇ چاغدا ھېلىقى كىشى تۇيۇقسىزلا ئۆيگە كىرىپ كەپتۇ ۋە غەزەپ بىلەن سوراپتۇ:

— خوش، نېمىنى بىلىسىز؟

ھېسام دۇدۇقلىمايلا جاۋاب بېرىپتۇ:

— يا ئەمدى، سەل كېچىكىپ بولسىمۇ كېلىدىغىنىنى بىلىمىز دەيمەن ـ دە !

ئەخمەق

بىر ئولتۇرۇشتىن قايتقاندا ھېسام ساھىبخانا تەڭلىگەن پۇلنىڭ يېرىمىنى ئېلىۋاپتۇ. يېنىدا تۇرغان سازەندە ئۆزىگە تېگىدىغان نەپىنىڭ كېمىيىپ كېتىدىغانلىقىدىن ئىچى تىتىلداپ، يول بويى ھېسامنى «ئەخمەق» دەپ ئەيىبلەپ مېڭىپتۇ. خېلىغىچە شۈك ماڭغان ھېسام ئاخىر چىدىماستىن جاۋاب ياندۇرۇپتۇ:

— نېمانچە تولا كوتۇلدايدۇ ماۋۇ ئەخمەق، ئاغزىڭ قېنى دېسە گەجگىسىنى كۆرسىتىدىغان ئەخمەق، ئېشەككە

تەتۇر مىنگەن ئەخمەق، چاقماق چېقىلسا ئاسمانغا ئوت كەتتى دەيدىغان ئەخمەق، ئېشەك ھاڭرىسا دادام ئۆلۈپتۇ دەپ يىغلايدىغان ئەخمەق، دەريادىكى بېلىقنى كۆرۈپ بۇنىڭ ئىگىسى كىم دەيدىغان ئەخمەق، ساتىراشخانىغا كىرىپ «پولۇ بارمۇ؟» دەيدىغان ئەخمەق، ھاجەتخانىغا سالام قىلىپ كىرىدىغان ئەخمەق، ماگىزىنغا كىرىپ پاختىلىق كۇسار بارمۇ دەيدىغان ئەخمەق، ئۆگزىگە ئىككى ھارۋا شاخ بېسىۋېلىپ، كارخانىچى بولدۇم دەيدىغان ئەخمەق، ئەخمەقنىڭ چار خالتىسى ئەخمەق، پولۇ كەلسە مۇقامغا، سۇيۇقئاش كەلسە لەپەرگە چالىدىغان ئەخمەق، ساھىبخانىدىن ئاز پۇل ئېلىپ قالسا يېرىم كېچىدە خۇيى تۇتىدىغان ئەخمەق !

شېرىك سازەندە ئاغزى ـ بۇرنىغىچە تويۇپ، لام ـ جىم دېمەي مېڭىپتۇ.

چوڭ ئىشقۇ يوق

ھېسامنىڭ قىزغانچۇق بىر تۇغقىنى دائىملا خەق ئۆيۇمگە كىرمىسۇن، دەپ ئىشىكىگە قىزىل لاتا باغلاپ قويىدىكەن. ھېسامۇ بىرنەچچە قېتىم بېرىپ، بوسۇغىدىن يېنىپتۇ.

بىر قېتىم ھېلىقى تۇغقىنى ھېسامنىڭكىگە كەپتۇ. مېھماننى دېرىزىدىن كۆرگەن ھېسام ھاپىلا ـ شاپىلا تالاغا چىقىپ، ئىشىك تۇتقۇچىغا قىزىل لاتا باغلاشقا باشلاپتۇ.

— ھېسام، نېمە بولدى، ئامانچىلىقتۇ؟ — دەپ سوراپتۇ تۇغقىنى ئەنسىرەپ.

— چوڭ ئىشقۇ يوق، — دەپتۇ ھېسام، — تېخى ئال-دىڭىزدىلا بىر چۈۋىنىمىز بوشىنىۋىدى.

ساق يېرىمى بىلەن

بىر خىزمەتدىشى ھېسامغا شىكايەت قىپتۇ:

— مۇھىم بىر ماتېرىيال بار ئىدى، يازاي دېسەم، بېشىمنىڭ يېرىمى ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ.

ھېسام مەسلىھەت كۆرسىتىپتۇ:

— كېرەك يوق، بېشىڭىزنىڭ ساق يېرىمى بىلەن ئويلاپ، يېزىۋەرمەمسىز !

مەستىنىڭ تەرىپى

ھېسامنىڭ قوشنىسىنىڭ يېشىغا يەتكەن ئوغلى ئەتى-گەندە ياسىنىپ چىقىپ كەتسە، ئاخشىمى كەيپىلىكتىن دەل-دەڭلەپ، سالۋاراپ قايتىپ كېلىدىكەن. بىر قېتىم ئوغلى-نىڭ شۇ ئەپتىنى كۆرگەن ئاتا غەزەپتىن يېرىلغۇدەك بولۇپ ھېسامغا دەپتۇ:

— قاراڭا، ھېسامىدىن، بۇ بەچچىغەر مۇشۇ كۈنلەردە نېمە قىلىپ، نېمە قويۇۋاتىدۇ؟

— مەنمۇ خېلىدىن بېرى سەپسېلىپ يۈرۈۋاتىمەن، —

دەپتۇ ھېسام جاۋاب قايتۇرۇپ، ــ ئىنىمىز ئەتىگەندە توقۇغان سېۋەتتەك چىقىپ كېتىدۇ، كەچتە چۇۋۇلغان سېۋەتتەك قايتىپ كېلىدۇ.

چىقىش

بىر چىقىمچى ئادەم كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكىدە ھېسامغا بىر سىقىم شىمىشكا تەڭلەپ چاقچاق قىپتۇ:

ــ ئاغىنە، چىشلىرىڭىزنىڭ تايىنى يوق، شىمىشكا چاقالامسىز؟

ھېسام بىمالال جاۋاب قايتۇرۇپتۇ:

ــ خاتىرجەم بولۇڭ، مەن ئادەم چىقىشتىن باشقا ھەممىنى قىلالايمەن.

سىنى تىللاپتۇ

مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ساۋاتسىزلىقنى تۈگىتىش ھەققىدە شوئار يېزىلغان تاختىلارنى كۆتۈرۈپ كوچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتسا، پوزۇر كىيىنگەن بىر يىگىت ھېسامدىن:

ــ ھېسامكا، ئاۋۇ قىزنىڭ قولىدىكى تاختايغا نېمىدەپ

يېزىپتۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

ھېسام تاختايدىكى «ساۋاتسىزلىق — نومۇس» دېگەن خەتنى ئوقۇپتۇ - دە، يىگىتكە مەنىلىك قاراپ:

— سېنى تىللاپ يېزىپتۇ، — دەپتۇ.

كىتاب ئوغرىسى

بىر يىگىت ھېسامدىن سوراپتۇ:

— كىتاب ئوغرىلاش ئوغرىلىققا كىرەمدۇ؟

ھېسام دەررۇ دەپتۇ:

— ئوغرىلىققا كىرمىسە قانداق ئوغرىلايدۇ؟

ماختىنىش نۆۋىتى

بىر سورۇندا ئىككى ئادەم ھېسامغا نۆۋەت بىلەن ماختىنىپ بېرىپتۇ:

— قاراڭ، ھېسامدىن، — دەپتۇ بىرىنچىسى، — بىزنىڭ بىر ئاغىنە گارازدا باشلىق دەڭا، ماشىنا ئىشلەتتىممۇ، بىكارغا دەۋېرىڭ...

— بىزچۇ، ھېسامدىن، — دەپتۇ ئىككىنچىسى، — گۆشنى ئەرزىنىگە ئالىۋېرىمىز، قۇشخانىدىكى بوغالتىر تۇغقان كېلىدۇ - دە !

ھېسام نۆۋىتى كەلگەندە بىر ماختىنىپتۇ:

— سىلەرنىڭمىغۇ راستتۇ، ئەمما بىزمۇ بوش ئادەم

ئەمەس، يېڭى سالغان ھاجەتخانىغا قارايدىغان بالىنى تونۇيتتىم دەڭە، ئۇ كۈنى بېرىپ پۇل تۆلىمەي نەچچە كىردىم دەڭلا...

دۈشمەن ئاياغ

ئاياغ كىيىم تاللاپ يۈرگەن ھېسام بىر سودىگەرنىڭ دۇكىنىدىن بىر پارە ئاياغنى ئېلىپ، قىزىقىپ قاراپ كېتىپتىكەن، دۇكاندار ئاغزى ـ ئاغزىغا تەگمەي مېلىنى ماختاپتۇ:

ــ ئېلىڭ، بۇرادەر، بۇ شۇنداق چىداملىق ئاياغ، سىزنى قېرىتىدۇ.

ھېسام دەرھال ئاياغنى جايىغا قويۇپتۇ:

ــ مېنى قېرىتىدىغان دۈشمەننى ئېلىپ نېمە قىلاي !

ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ

گېزىتخانا مۇھەررىرى ھېسامنى يولدا ئۇچرىتىپ سوراپتۇ:

ــ ھېسامدىن، ئۆتكەندە يازغان خەۋىرىڭىزدىكى ئەھۋالنى تەكشۈرۈپ باقساق مۇنداق ئىش يوقكەنغۇ؟

ــ بەلكىم، ــ دەپتۇ ھېسام تەمتىرىمەي، ــ ئەھۋال ئۇزلۇكسىز ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ ئەمەسمۇ.

ئەجەب ئەمەس

بىر كىنو رېژىسسورى ھېسامغا ھال ئېيتىپتۇ:

— بىرنەچچە كىنو ئىشلىدىم، تاماشىبىنلار قايسىنىلا كۆرسە ئۇخلاپ قېلىشىدۇ. قانداق قىلسام بولار؟

ھېسام يول كۆرسىتىپتۇ:

— بۇنىڭدىن كېيىن ئىشلىگەن كىنولىرىڭىزدا جەڭنى كۆپرەك كۆرسىتىڭ. ئۇخلاپ قالغان تاماشىبىنلار ئوق - بومبا ئاۋازىنى ئاڭلاپ ئويغىنىپ كېتىشسە ئەجەب ئەمەس.

غەم قىلىش ۋاقتى

بىر كۈنى ھېسام غەم قىلىپ ئولتۇرغانىكەن، ئۇنى كۆرگەن بىر تونۇشى سوراپتۇ:

— ھېسام، نېمىگە غەم قىلىپ ئولتۇرىسىز؟

— قوشنام پۇل قەرز سورىۋىدى، شۇنىڭغا غەم قىلىپ ئولتۇرىمەن، — دەپتۇ ھېسام.

— ئەخمەقمۇ سىز؟ — دەپتۇ ھەيران بولغان تونۇشى، — بەرمىگەن پۇلغا نېمە غەم قىلىش؟

— ئەخمەق دېگەن سىز، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام، — قەرز بېرىپ بولۇپ قانداق ئالارمەن، دەپ غەم قىلغاندىن، بەرمەي تۇرۇپ غەم قىلغان ياخشى ئەمەسمۇ !

شاتۇتى

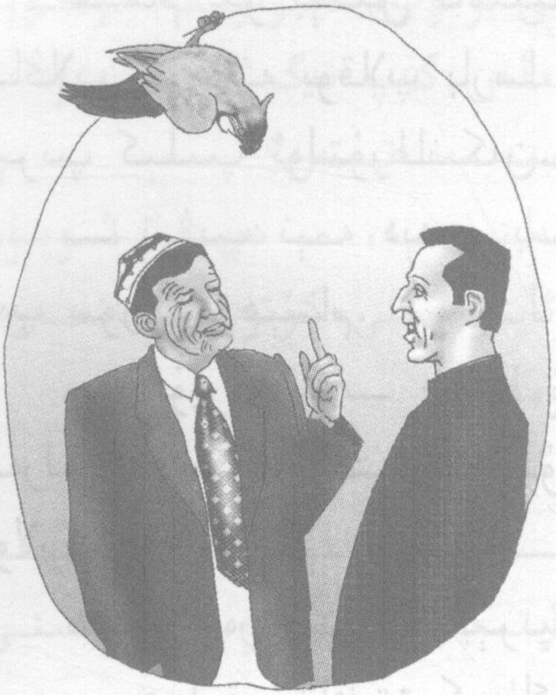

دائىم باشقىلارنىڭ گېپىنى ئۆزىنىڭ گېپى قىلىپ سۆزلەشنى ياخشى كۆرىدىغان بىر كىشى ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامدىن، شاتۇتى دېگەن قۇش بار دەپ ئاڭلايمەن، بىراق زادىلا كۆرمىدىم، سىز كۆرگەنمۇ؟

— كۆرمەيچۇ، — دەپتۇ ھېسام دەررۇ، — مەن ھازىر شاتۇتى بىلەن پاراڭلىشىۋاتىمەن.

قانۇنىيەت بويىچە

بىر يىگىت ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ماگىزىنلار نېمىشقا قىشتا قىسقا، يازدا ئۇزۇن ئېچىلىدۇ؟

— ئىلمىي قانۇنىيەت بويىچە، — دەپتۇ ھېسام، — ئاڭلىمىغانمۇسىز، جىسىملار ئىسسىقلىقتىن كېڭىيىپ، سوغۇقلۇقتىن تارىيىدۇ ئەمەسمۇ!

پۇل خەجلىسەڭ تەرلەيسەن

ھېسام بىر بېخىل ئاغىنىسىنى ئاغرىپ قاپتۇ، دەپ ئاڭلاپ ئۆيىگە يوقلاپ بارسا، ئاغىنىسى يېڭىلا تېۋىپقا بېرىپ كېلىپ ئولتۇرغانىكەن.

— تېۋىپ نېمە دېدى، بىرەر دورا بۇيرۇمىدىمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ھېسام.

— بۇيرۇدى، — دەپتۇ ئاغىنىسى، — تازا بىر تەرلىسەڭ ساقىيىسەن، دەيدۇ، قانداق قىلىپ تەرلىسەم بولاركىن؟

ھېسام دەررۇ جاۋاب بېرىپتۇ:

— ھېلىقى ۋاقىتتىكىدەك پۇل خەجلىسەڭ تەرلەيسەن.

ئىتنىڭ ئادىتى

ھېسام بىر ئاغىنىسى بىلەن كېتىۋاتسا، تار كوچىدىن بىر يامان ئىت چىقىپ، ئارقىدا قالغان ھېسامغا قاراپ ھەدەپ ھاۋشىغىلى تۇرۇپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئاغىنىسى ھېسامغا چاقچاق قىپتۇ:

— بۇرادەر، مۇنۇ ئىتنىڭ تامىقىنى تەڭ تالىشىپ يەۋالغانمىدىڭىز، نېمە، سىزگىلا قاۋايدىغۇ؟

— يوقسۇ، — دەپتۇ ھېسام دەرھال، — ئىت دېگەن مىجەزى ئۆزىگە ئوخشاشمىغان ئادەملەرگە قاۋايدۇ.

تاشلىۋەتمىسۇن

ھېسام ناھىيىگە چىقماقچى بولۇپ، ئاپتوبۇسقا چۈشۈپتۇ. يولدا بىر ئادەم شوپۇر بىلەن گەپ تەگىشىپ قاپتۇ:

— نېمىشقا بىلەتنى قىممەت ساتىسەن؟

— تولا ئاچچىقىمنى كەلتۈرمە، — دەپتۇ شوپۇر ھۆررەكلىك قىلىپ، — بۇ ئاپتوبۇسنى كۆتۈرۈۋالغانمەن، قانداق ساتسام ئىختىيار ئۆزۈمنىڭ.

ھېسام دەرھال جېدەلگە ئارىلىشىپتۇ:

— بولدى قىلىڭ، ئۇكا، — دەپتۇ ھېلىقى ئادەمگە، — ئۇستام ئاپتوبۇسنى كۆتۈرۈۋاپتىكەن ئەمەسمۇ، ئاچچىقىنى كەلتۈرۈۋەرسىڭىز تاشلىۋەتمىسۇن يەنە !

كېيىنكى قېتىم

— ھېسامكا، يېقىنىنىڭياقى بىزنىڭ مەھەللىدىكى تۇغقىنىڭىزنى يوقلىدىڭىزمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ بىرى ھېسامدىن.

— ئەلۋەتتە، — دەپتۇ ھېسام، — مۇشۇ ئايدىلا ئىككى قېتىم يوقلىدىم.

— ئەجەب مەن بىر قېتىملا كۆردۈما ؟ — دەپتۇ ھېلىقى كىشى تېڭىرقاپ.

— ئەجەبلىنىشىڭىزمۇ توغرا، — دەپتۇ ھېسام، — كېيىنكى قېتىم چۈشۈمدە يوقلاپ كېلىۋىدىم.

ھېسامنىڭ شەرھلىشى

تولا ئىچىدىغان بىرى مەلۇم سورۇندا ئۆزىنى سىپايە كۆرسىتىپ:

— مۇشۇ ھاراق دېگەننى ئايدا ئىچسەك، ھە؟ — دەپ-تىكەن، ئۇلپەتلەردىن بىرى ئۇنى مازاق قىپتۇ:

— كۈندە ئىچمىسىڭىز، چىدىيالمايسىز، يەنە ئايدا ئىچسەك دەيسىزغۇ؟

ھاراقكەش دۇدۇقلاپ قاپتىكەن، ھېسام ئۇنىڭغا بولۇش-قاندەك گېپىنى شەرھلەپتۇ:

— ياقەي، بۇ ئاغىنىمىز يەر شارىدا جىق ئىچىپ كەتتۇق، ئەمدى ئايدا ئىچسەك دەۋاتىدۇ !

سەۋيىسى بار

سورۇندا بىرى ئۆزىنى سەۋيىلىك ئادەممەن، دەپ ماختىنىپ، ھېسامنى گۇۋاھلىققا تارتىپتۇ:

— مېنىڭ سەۋيەم بار - يوقلۇقىنى ھېسامدىن سوراڭلار، ئۇ بىلىدۇ، — دەپتۇ.

— بىلىمەن، — دەپتۇ ھېسام، — سەۋيىڭىز بول-غاچقا، موخوركا ساتىدىغانلاردىن گېزىت ئېلىپ ئوقۇيسىز ئەمەسمۇ !

سەلدىن كېيىن بولىدۇ

بىرنەچچە يىگىت ھېسامنى ئارىغا ئېلىپ، ھاراق ئىچىشمەكچى بولۇشۇپتۇ. گۈش توغراشقا پىچاق تېپىلمىغانىكەن، يىگىتلەردىن بىرى يېنىنى ئاختۇرۇۋېتىپ، ھېسامدىن سوراپتۇ:

— تىرناقئالغۇچىنىڭ پىچىقى بولامدۇ؟

ھېسام دەرھال جاۋاب قايتۇرۇپتۇ:

— بىر بوتۇلكا تۈگىگەندىن كېيىن بولىدۇ.

ئېچىلىپ ...

ھېسام ياتاقتىكى چېغىدا ئولتۇرۇش قىپتۇ.

سىرتتىن كەلگەن بىر ئاغىنىسىمۇ ئولتۇرۇشقا داخىل بوپتۇ ۋە ئولتۇرۇش داۋامىدا مەستلىككە سېلىپ تولا ۋارقىراپ باشقىلارنى بىزار قىپتۇ:

— ئېچىلىپ !...

ئاخشىمى ھېلىقى ئاغىنىسى ياتاقتا قونۇپ قاپتۇ ۋە ھەدېسىلا يوتقاننى ئۆزىگە تارتىۋېلىپ ئاۋارە قىپتۇ. ئاچچىقى كەلگەن ھېسام بىر چاغدا يوتقاننى بىراقلا ئۆزىگە تارتىۋاپتۇ - دە، ۋارقىراپتۇ:

— ئېچىلىپ !...

تىك تۇرىدۇ

ھېسام تولىمۇ خەسىس ئاغىنىسى بىلەن چەت ناھىيە-گە چىققانىكەن، ئۇ كونى ئاغىنىسىگە بىكار هاراق ئۇچراپ قېلىپ جىقراق ئىچىۋالغاچقا، سەنتۈرۈلۈپ تۇرالماپتۇ. ئاڭغىچە بىرنەچچەيلەن كېلىپ ھېسام بىلەن كۆرۈشۈپتۇ. ھېسام ئۇلارغا ئاغىنىسىنى تونۇشتۇرۇپتۇ. كەلگەنلەرنىڭ بىرى چاقچاق قىپتۇ:

— ھېسامكا، بۇ ئاغىنىڭىزغا نېمە بولغان، تىك تۇرالمايدىغۇ؟

— خاتىرجەم بولۇڭ، — دەپتۇ ھېسام، — بۇ ئاغىنىمىز يەردە تىك تۇرالمىغان بىلەن ئىككى تىيىننىڭ ئۈستىدە تىك تۇرىدۇ.

ئەخمەق

بىر سورۇندا بىر كىشى ھېسامغا چاقچاق قىلىپ:

— باشقىلار چاقچىقىنى يىغىپ ئەۋەتسە، قەلەم ھەق-قىنى مەن ئالىمەن دەيدىغان ئەخمەق، — دەپتىكەن، ھېسام ئارقا - ئارقىدىن مۇنداق چاقچاق كەلتۈرۈپتۇ:

تۆت ئادەم توپلىشىپ تۇرغان يەرگە ماجىرا بولدى، دەپ بارىدىغان ئەخمەق.

ئوغرىلىق قىلىپ چۈش كۆرسە، ئەتىسى ئۆزىنى ساق-چىغا مەلۇم قىلىدىغان ئەخمەق.

باشقىلار ناسوس سورىسا، يېلى تۆگەپ كېتىدۇ، دەپ بەرمەيدىغان ئەخمەق.

تۆگمەنگە زىغىر ئاپارغان ئەخمەق.

تېرە پۇلكەن دېسە، جۇۋىسىنى سۆكىدىغان ئەخمەق.

مەزىن ئەزان توۋلىسا، ئۆگزىدىن چۈشەلمەي ۋارقىراۋاتىدۇ، دەيدىغان ئەخمەق.

ئالدىغا بىر چېلەك سۇنى قويۇپ، ئىسقىرتىپ بەرسە، قورسقى يېرىلغۇدەك ئىچىدىغان ئەخمەق.

تۆتتىن قورقمايدۇ

شالاقشىپ كەتكەن ئەسكى بىر ۋېلسىپېتنى مىنىپ يۈرگەن ھېسام زاڭلىق قىلغۇچىلارنىڭ ئاغزىنى ئېتىش ئۈچۈن، دائىم:

— مېنىڭ ۋېلسىپېتىمنى بوش كۆرمەڭلار، بۇ دېگەن تۆتتىن قورقمايدۇ، — دەيدىكەن.

— قايسى تۆتتىن، ھېسامكا؟

— ئوغرىدىن، يامغۇردىن، بوراندىن، ئۆرۈلۈپ كېتىشتىن.

بىر كۈنلەردە شۇ ۋېلسىپېتنى ئوغرى ئاپتۇ. شۇنىڭدا بىر شەپشەك يىگىت سوراپتۇ:

— ھېسامكا ھېلىقى ۋېلسىپېتىڭىز نەچچىدىن قورقمايتتى؟

— ئۈچتىن، — دەپتۇ ھېسام تەپ تارتماي.

ئادەم بولاي دەيمەن

ھېسام شېئىر يېزىپ يۈرگىنىدە بىر كۈنى بىر بەت-
خوي كىشى ئۇنىڭغا چاقچاق قىپتۇ:
— ئاغىنە، شېئىرلىرىڭىزدا بىردەم پەرۋانە بولاي
دېدىڭىز، بىردەم تاغ بولاي دېدىڭىز، بىردەم دەرەخ بولاي
دېدىڭىز، ئەمدى نېمە بولاي دەيسىز؟
ھېسام جاۋاب بېرىپتۇ:
— ئەمدى ئەسكى مىجەزلىرىمنى تۈزىتىپ قايتىدىن
ئادەم بولاي دەيمەن !

ماختىنىش

ھېسام زۇكام بولۇپ قېلىپ دوختۇرغا بېرىپتىكەن،
تونۇش دوختۇر دورا يېزىپ بېرىۋېتىپ ماختىنىپتۇ:
— ھېسامكا، بىلىپ قويۇڭ، سىزگە يېزىپ بەرگەن
دورا ئاددىي دورا ئەمەس جۇمۇڭ !
— ئەلۋەتتە، — دەپتۇ ھېساممۇ دەررۇ، — بىزنىڭ
بۇ زۇكاممۇ ئاددىي زۇكام ئەمەس - دە !

جايىدا جاۋاب

ھېسامنىڭ بىر قوشنىسى دائىم باشقىلارنىڭ توخۇسى-
نى ئوغرىلاپ ئارام بەرمەيدىكەن. بىر كۈنى قوشنىلار يىغى-

لىپ تېلېۋىزوردا پۇتبول مۇسابىقىسىنى كۆرۈۋاتقاندا، كۆزى ئاجىز توخۇ ئوغرىسى ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامىدىن، شۇنچە جىق ئادەم ئۇياق - بۇياققا يۈگۈرۈشۈپ نېمە قىلىشىۋاتىدۇ؟

ھېسام دەرھال جاۋاب بېرىپتۇ:

— توخۇ قوغلىشىۋاتىدۇ.

قوشنىسى دۇدۇقلاپ، زۇۋان سۈرەلمەپتۇ.

تەجرىبە تونۇشتۇرۇش

ھېسامنى ئىسكىرىپكىغا ئۇستا، دەپ ئاڭلىغان بىر ساز ھەۋەسكارى ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، سىز ئىسكىرىپكىنى قانداق ئۆگەنگەن؟

ھېسام جاۋاب بېرىپتۇ:

— ئۈچ قوشنىنى كۆچۈرۈپ.

ئىشتانىنىمۇ تەتۈر كىيىۋالىمەن

ھېسام بالىنىتسىدا ياتقاندا، ئوكۇلنى تولىمۇ قوپال ئۇرىدىغان سېسترا نۆۋەتتىكى ئوكۇلنى ئۇرغىلى كىرگەندە ھېسامنىڭ ئۇستۈبېشىغا قاراپ كۇلۇۋېتىپتۇ ۋە:

— ھېسامكا، كۆڭلەكنى تەتۈر كىيىۋاپسىزغۇ؟ — دەپتۇ. ھېسام دەررۇ جاۋاب قايتۇرۇپتۇ:

— ئەگەر ئوكۇلنى يەنە ئەتىگەنكىدەك ئۇرىدىغان بول-

سىڭىز، كەچتە ئىشتانىنىمۇ تەتۈر كىيىۋالىمەن.

ئىشەندىم...

پايىنەكچۈاش بىر كىشى ئولتۇرۇشتا ئىنچىكە ئاۋاز بىلەن چىرقىراپ سۆزلەپ ھەممىنىڭ پەيزىنى قاچۇرۇپتۇ. ئىچى پۇشقان ھىسام بىر چاغدا سوراپتۇ:

— ئۇنىڭىز ئەجەبمۇ ساز ئىكەنا؟

— ئەلۋەتتە، — دەپتۇ ھېلىقى كىشى چاقچاق قىلىپ، — ئۆزىمىز سازلىقتا تۇغۇلغان ئەمەسمۇ.

— راست، — دەپتۇ ھىسام، — شۇڭلاشقا بېشىڭىزنى پاقا يالاپ كەتكەنىكەن ـ دە !

ئۇنداق بولسا...

ھىسام بىر ماگىزىنغا كىرسە چالغۇ ئەسۋابلىرى ساتىدىغان پوكەيدىكى مال ساتقۇچى بىر گىتارنى تولىمۇ

قوپاللىق بىلەن چىلىپ ئۆلتۈرگەنىكەن، بۇنى كۆرگەن ھېسام:

— ساتىدىغان مالنى قالايمىقان چالسىڭىز بۇزۇلمامدۇ؟ — دەپتىكەن، قوشنا پوكەيدىكى كىيىم ساتىدىغان مال ساتقۇچى كەسىپدىشىغا بولۇشۇپ:

— چاتىقىڭىز نېمە، قانداق قىلساق ئۆزىمىزنىڭ ئىختىيارى، — دەپ كايىپتۇ.

— ئۇنداق بولسا رەنجىمەڭ، — دەپتۇ ھېسام دەررۇلا، — مېنى دېسىڭىز سىزمۇ پوكەيدىكى ئىشتاندىن بىرنى كىيىۋېلىڭ.

ئۇزۇن چاقچاق

بىر ئولتۇرۇشتا ئۆزىنى قىزىقچى ھېسابلايدىغان ياش يىگىت ھەدېسە ھېسامغا چاقچاق قىلىپ، بارغانسېرى لاۋزىلىشىپ كېتىپتۇ. ھېسام ئۇنىڭ ئاخىرقى ئۇزۇندىن - ئۇزۇن، مەنىسىز چاقچىقىنى تۈگەل ئاڭلىغاندىن كېيىن، يىگىتكە دەپتۇ:

— قالتىس چاقچاق قىلىدىكەنسىز، ئۇكا، بۇنداق ئۇزۇن چاقچاقتا بىزنىڭ مەھەللىدىكى ئاياللار كىر يايدۇ.

پۇلنىڭ خسلتى

ھېسامنىڭ چاشقانغا كېپەك ئالدۇرمايدىغان قوشنىسى

پاراڭدىن - پاراڭ چىقىپ سوراپتۇ:
— ھېسامىدىن، پۇل ئادەمگە دۈشمەنمۇ ياكى دوستمۇ؟
— پۇل پىخسىق ئادەمگە دۈشمەن، مەرد ئادەمگە دوست.

سىزنىڭمۇ چىقىدۇ...

بىرى ھېسامىدىن سوراپتۇ:
— ھېسامىدىن، ئىسمى گېزىتكە چىقىدىغان ئادەملەر قانداق ئادەملەردۇ؟ بىزنىڭمۇ ئىسمىمىز ئۆمرىمىزدە بىرەر قېتىم گېزىتكە چىقارمۇ؟
— غەم قىلماڭ، — دەپتۇ ھېسام كۆيۈنۈپ، — مەن دېگەندەك قىلسىڭىز، ئىسمىڭىز گېزىتكە چىقىدۇ.
— قانداق قىلسام؟ — قوشنىسى جانلىنىپ سوراپتۇ.
ھېسام جاۋاب بېرىپتۇ:
— جاي خېتىڭىزنى يىتتۈرۈۋەتسىڭىز.

خاتىرجەم بول

ھېسام كىچىك ۋاقتىدا ئاپىسى بىر قېتىم ئۇنىڭغا ئاگاھلاندۇرۇپتۇ:
— بالام، قۇشقاچ بالىسى تۇتىدىغان بالىلار بىلەن بىللە دەرەخكە چىقما جۇمۇ !
— خاتىرجەم بول، ئاپا، — دەپتۇ ھېسام بەخىرامان، —

ئۇلارنىڭ ھەممىسى مەن چىقىپ چۇشكەندىن كېيىن چىقىدۇ !

خەسسىنىڭ يىغىسى

بىر سازەندە ھېسامغا ماختىنىپ بېرىپتۇ:

— قەيەردىن كۆن چىقتى، ئاخشام پالانى خەسس مېھمان چاقىرىپتىكەن، بىرىپ ئىلگىرى - كېيىن چېلىپتىكەنمەن، ھېلىقى خەسسمۇ يىغلىۋەتتى دەڭا...

— ئەخمەق بولماڭ، — دەپتۇ ھېسام سازەندىنىڭ گېپىنى بۆلۈپ، — ئۇ خەسس سىزنىڭ سازىڭىزغا ئەمەس، چىققان چىقىمغا يىغلىغان گەپ !

ئازدىن باشلىنىدۇ

ھېسام مەكتەپكە بىرىپ ھەدېگەندىلا تاپشۇرۇقتىن تۆۋەن نومۇر ئېلىپ قاپتۇ.

— بالام، بىسمىللاسىغىلا ئاز نومۇر ئالغىنىڭ نېمە-سى؟ — دەپتۇ ھېسامنىڭ دادىسى تاپشۇرۇق دەپتەرنى ۋاراقلاۋېتىپ. ھېسام كۆزلىرىنى مىت قىلماي دەرھال گەپ قايتۇرۇپتۇ:

— دادا، ئۆزىڭىز دائىم «ھەرقانداق ئىش ئاز - ئازدىن باشلىنىدۇ» دەيتتىڭىزغۇ !

ئۆلەتتىمغۇ، بىراق...

ھېسام ساياھەتتىن قايتىپ كېلىپ قولۇم - قوشنىلىرىغا پو ئېتىپ بېرىپتۇ:

— بىر كۈنى دېڭىزدا ئۈزۈۋاتسام، مېنى كىت يۇتۇۋەتتى...

ئاڭلاپ ئولتۇرغانلار ئىشەنمەپتۇ.

— قويۇڭا، ھېسامكا، كىت يۇتۇۋەتسە، ئۆلمەمسىز، — دەپتۇ بىرەيلەن بېشىنى چايقاپ. ھېسام گېپىنى داۋاملاشتۇرۇپتۇ:

— ئۆلەتتىمغۇ، بىراق كىت چىرايىمدىن سەسكىنىپ دەرھال ياندۇرۇۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئامان قالدىم.

ياقىلىق

كىچىككىنە تۇرۇپ بۇرۇت قويۇۋالغان بىر بالىدىن ھېسام سوراپتۇ:

— ئۇكام، بۇرنىڭىز مۇزلامدۇ، نېمە؟

— ياقەي، قانداق؟ — بالا ھەيران بوپتۇ. ھېسام چۈشەندۈرۈپتۇ:

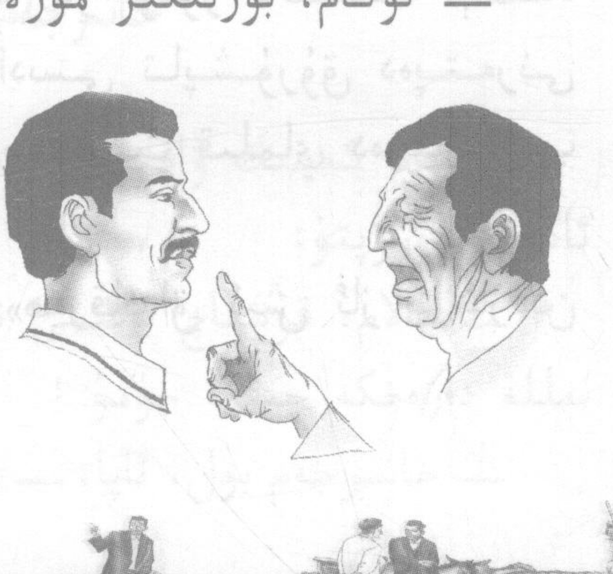

— بۇرنىڭىزنىڭ تېگىگە ياقىلىق تارتىۋالغىنىڭىزغا قاراپ دېگىنىم - دە!

سىزنى يوقلاپ بېرىۋىدىم

بىمەنە بىر ئادەم مەلۇم سورۇندا ھېسامنى چۈشۈرمەك-چى بولۇپ چاقچاق قىپتۇ:

— ھېسامكا، سىزنى ئۆتكەن ھەپتە بىرى تۇرمە تەرەپتە كۆردۇم دەيدۇ، نېمىگە بارغانتىڭىز؟

ھېسام دەرھال جاۋاب بېرىپتۇ:

— سىزنى يانچۇقچىلىق قىلىپ تۇتۇلۇپ قاپتۇ دەپ ئاڭلاپ، يوقلاپ بارغانىدىم.

كۆن كۆرۈش

مېڭىشقىمۇ ئېرىنىدىغان بىر مەھەللىدىشىدىن ھېسام ئەھۋال سوراپتۇ:

— ئەھۋالىڭىز قانداقراق؟

— ياخشى، ھەرھالدا ئوبدان كۈن كۆرۈۋاتىمىز، — دەپتۇ مەھەللىدىشى جاۋابەن. ھېسام باش چايقاپ دەپتۇ:

— ھەيتاڭ، مېنىڭچە كۈننى تازا ئوبدان كۆرەلمەيۋا-تىسىزغۇ دەيمەن؟

— قانداق دەيسىز؟ — مەھەللىدىشى ئەجەبلىنىپتۇ.

ھېسام:

— چۈنكى، ھەر كۈنى چۈشكىچە ئۇخلايسىز ئەمەس-مۇ ! — دەپتۇ.

ھېلىمۇ ئىچىدۇ

بىرى بىر سورۇندا ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېلىقى ئىچەرمەن قوشنىڭىز يەنە ئىچىپ يۈرەمدۇ، قانداق؟

— ئىچىپ يۈرىدۇ، — دەپتۇ ھېسام. سوئال سورىغۇچى ئەجەبلىنىپتۇ:

— نېمە؟ ئۇ كېسەلنى ھاراقتىن تاپتىم، ئەمدى ئۆلسەممۇ ئىچمەيمەن، دەپ قەسەم ئىچىۋىدىغۇ؟

— شۇ ئەمەسمۇ، — دەپتۇ ھېسام، — ئاغرىپ قالسا قەسەم ئىچىدۇ، ساقىيىپ قالسا ھاراق.

چاقچاقنىڭ نەرخى

ئۆڭى قارا بىر كىشى ھېسامنى گەپتىن چۈشۈرمەكچى بولۇپ ئۇنىڭغا چاقچاق قىپتۇ:

— ھېسامكا، بەزىلەر سىزنى چاقچاق بىلەن جان باقىدۇ دەيدۇ، بازىرى قانداقراق؟

— بازىرى يامان ئەمەس، — دەپتۇ ھېسام دەررۇ كەلتۈرۈپ، — سەرخىل چاقچاقلىرىمىزنىڭ بازىرى ئىتتىك، بىراق ئۆزىڭىزدەك قارىداپ كەتكەنلىرىنىڭ بازىرى كاسات.

ھېسداشلىق

ئانچە ـ مۇنچە بىرنېمە يازىدىغان بىرى خەقلەرنىڭ ئالدىدا ماختىنىپتۇ:

— بىر ئايدا بەش پوۋېست يازدىم.

— قويۇڭا، — دەپتۇ باشقىلار گۇمانلىنىپ، — بىر ئايدا قانداقمۇ بەش پوۋېست يازغىلى بولسۇن !

باياتىن جىم تۇرغان ھېسام يازارمەنگە بولۇشقاندەك گەپ قىستۇرۇپتۇ:

— ماۋزۇسىنى يازىدۇ ـدە !

ئۇنتۇپ قالىدىكەن

مەھەللىنىڭ بىر مۆتىۋەرى بىر كۈنى ھېسامغا چاقچاق قىپتۇ:

— ھېسامىدىن، ئاڭلىسام ساڭا ئاغىنىلىرىڭلا پۇل خەجلەيدىكەن، سەن نېمىشقا خەجلىمەيسەن؟

ھېسام شۇئان جاۋاب بېرىپتۇ:

— تەقسىر، ئۆزلىرى بىلىدىلا، ئادەم دادىسىدىن كىچىك يېتىم قالسا، پۇل خەجلەشنى ئۇنتۇپ قالىدىكەن.

بىز چىقمىساق...

ھېسام قار يېغىپ توختىغان ھامان ئۆگزىگە چىقىپ

قار ئادالايدىكەن. بۇنى كۆرگەن بىر ھۇرۇن قوشنىسى ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، ھەدېسلا ئۆگزىگە چىقىدىكەنسىزغۇ؟

— ئەلۋەتتە، — دەپتۇ ھېسام، — بىر چىقمىساق، ئۆگزە چۈشىدۇ ئەمەسمۇ؟

كۆزۈمگە كىرىپ كەتمىسۇن دەپ...

ۋالاقتەگكۇرلۇكتە جۇپتى تېپىلماس، قۇرۇق گەپ بار يەردە ئاغزى بېسىلماس بىرى، بىر ئولتۇرۇشتا مېھمانلارنىڭ بىرەر ئېغىز سۆزلىشىگە پۇرسەت بەرمەي ۋاتىلداۋېرىپتۇ. بۇنىڭدىن بىزار بولغان ھېسام كۆزىنى يۇمۇۋېلىپ ئولتۇرۇپتۇ. بۇ ئىشتىن ھەيران بولغان ۋالاقتەگكۇر:

— ھېسامكا، شۇنچە گەپلەرنى قىلىپ بېرىۋاتسام كۆزىڭىزنى يۇمۇۋالغىنىڭىز نېمىسى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— نېمىسى بولاتتى، ئۇكام، — دەپتۇ ھېسام، — گېپىڭىزنىڭ كېپىكى كۆزۈمگە كىرىپ كەتمىسۇن، دەپ كۆزۈمنى يۇمۇۋالدىم.

كۆزەينىكىڭىزنى ئېلىۋەتسىڭىز

ھېسام بالا ۋاقتىدا تالادا ئويناپ - ئويناپ كىرىپلا مومىسىغا نان دەيدىكەن. مومىسى بەرگەن نانغا تويمىغان ھې-سام بىر كۈنى كۆزەينەك تاقىۋالغان مومىسىدىن سوراپتۇ:

— موما، كۆزەينىكىڭىز چوڭ كۆرسىتەمدۇ ياكى كىچىكمۇ؟

— چوڭ كۆرسىتىدۇ، — دەپتۇ مومىسى.

— ئۇنداق بولسا، — دەپتۇ ھېسام، — ماڭا نان بې-رىدىغان چاغدا كۆزەينىكىڭىزنى ئېلىۋەتسىڭىز.

يېقىنلىرىنى ئايايدۇ

ھېسام ئاغىنىسى بىلەن كېتىپ بارسا، يان ھويلىدىن بىر ئىت چىقىپ ھېسامغا قاۋاپ كېتىپتۇ.

— ھېسام، بۇ ئىت نېمىشقا ماڭا قاۋىماي ساڭىلا قاۋايدۇ؟ — دەپ چاقچاق قىپتۇ ئاغىنىسى.

— كۆڭلى يېقىنلىرىنى ئايايدۇ -دە! — دەپتۇ ھېسام.

ئاۋارە بولماستىن...

دائىم ھاراق ئىچىپ پاتقاقتا مىلىنىپلا يۈرىدىغان بىر رەسسام ھېسامغا دەپتۇ:

— ئاڭلىسام، شەھەردە ھەجۋىي رەسىملەر كۆرگەزمى-
سى ئېچىلغۇدەك، مەن قانداق رەسىم سىزسام بولار؟
— مېنىڭچە، — دەپتۇ ھېسام رەسسامنىڭ مەست
تۇرقى ۋە بۇلغانغان ئەڭلىگە قاراپ، — رەسىم سىزمەن،
دەپ ئاۋارە بولماستىن، مۇشۇ تۇرقىڭىز بىلەنلا كۆرگەزمى-
گە ئۆزىڭىز بېرىپ تۇرسىڭىز ياخشى بولارمىكىن !

ساقايغۇچە تۇرىمىز

كەلمىدىڭلار، دەپ ھالى قالمىغان بىر بۇرادىرىنىڭكىگە
ھېسام ئىككى ئاغىنىسى بىلەن بېرىپ ئىككى - ئۈچ كۈن
مېھمان بولغانىكەن، چىدىيالمىغان ساھىبخانا ئاچچىقىدا
تېرموسنى چېقىۋېلىپ، پۇتىنى كۆيدۈرۈۋاپتۇ.
— ھېسامكا، ئەمدى قانداق قىلىمىز؟ — دەپتۇ بىللە
چىققان ئاغىنىلەردىن بىرى.
— قانداق قىلاتتۇق، — دەپتۇ ھېسام خاتىرجەملىك
بىلەن، — ساھىبخانا ساقايغۇچە تۇرىمىز !

ئەندىشە

بىر ئولتۇرۇشتا ھېسام «زۇكام بولۇپ قالدىم» دەپ
ھاراق ئىچكىلى ئۇنىمىغانىكەن، بىر ئاغىنىسى ئۇنىڭغا:
— ھاراق زۇكامنى كېسىدۇ، ئىچىۋەر، — دەپ
زورلاپتۇ.

— ھەببەللى، مەنمۇ شۇ ھاراقنىڭ بىر زۇكامنى كېـ-
سىپ ئىككى قىلىۋېتىشىدىن قورقۇۋاتىمەن، — دەپتۇ
ھېسام.

ھېسامنىڭ قېچىشى

ماشىنا شوپۇرى بىلەن جېدەللىشىۋاتقان رېمونتچى كوچىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھېسامنى تۇتۇۋاپتۇ:

— ھېسامكا، سىز ئادىل ئادەمغۇ، مۇنۇ ئۇررەككە گەپ قىلىڭا، ناسوسۇمدا ماشىنا چاقىغا يەل ئۇرۇۋېلىپ، پۇل بەر دېسەم ئۇنىمايۋاتىدۇ...

رېمونتچىنىڭ گېپى تۈگىشىگىلا ھېسام قېچىپتۇ.

— ھېسامكا، نېمە بولدى، نېمىشقا قاچىسىز؟ — رې-مونتچى ئەجەبلىنىپ ۋارقىراپتۇ. ھېسام يۈگۈرۈپ كېتىۋې-تىپ جاۋاب بېرىپتۇ:

— ھاۋانى ساتىدىغان يەردىن قاچمىسام، مەنمۇ پۇل تۆلەپ قالمايمەنمۇ!

ياخشى جاۋاب

كېچىدە قايتقان ھېسامنى ئىككى بۇلاڭچى توسۇۋاپتۇ:

— مېلىڭغا تۇرامسەن، جېنىڭغىمۇ؟

— جېنىمغا، — دەپتۇ ھېسام.

— ئەمىسە ئېيتە، پۇلۇڭ قەيەردە؟

هېسام دەپتۇ:
— پۇل بەرسەڭلار دەپ بېرىمەن.

خالىغىنىنى يەيدۇ

هېسام ھويلىسىدا بەش - ئالتە قوي بېقىپتىكەن، تېجىمەل قوشنىسى كۈندىلا كىرىپ: «قويلىرىڭىزنى نېمە بېرىپ باقىسىز؟» دەپ سورايدىكەن. هېسام نېمە بېرىپ باقىدىغانلىقىنى ئېيتسىمۇ ئىشەنمەستىن بېشىنى چايقاپ:
— ئۇنى بەرسىڭىز قانداق بولىدۇ، زىيان قىلمامدۇ؟ — دەيدىكەن.
تېجىمەل قوشنىسى بىر كۈنى يەنە:
— هېسام، قويلارنى نېمە بېرىپ بېقىۋاتىسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.
— هېچنېمە بەرمەيمەن، — دەپتۇ هېسام بۇ قېتىم دەرھال، — ھەر كۈنى بىر قويغا ئون سوم پۇللا بېرىمەن، بازارغا چىقىپ ئۆزلىرى خالىغان نېمىنى سېتىۋېلىپ يەيدۇ.

بوياش

ياپياش تۇرۇپ چىچى ئاپئاق ئاقىرىپ كەتكەن بىر يىگىت هېسامدىن سوراپتۇ:
— هېسامكا، قېرىغاندا چىچىڭنى قارىغا بويىۋاپسىنا؟
— بەللى، — دەپتۇ هېسام مەڭدىمەي، — ياش تۇرۇپ

سەن ئاققا بوياپسەن، قېرى بولساقمۇ بىز قارىغا بويىدۇق، بولماپتىمۇ؟

چەككۈچ

ھېسام توخۇ لەقەملىك ئاغىنىسىدىن سوراپتۇ:

— توي قىلاي دەۋاتىمەن، تويۇمغا نېمە سوۋغات ئەكېلىسەن؟

— بىر چەككۈچ ئەكېلەيمىكىن دەيمەن، — دەپتۇ ئاغىنىسى، — كېيىن خوتۇنۇڭ نان ياققاندا ئەسقاتىدۇ.

— تازا بېخىل نېمىكەنسەن، — دەپتۇ ھېسام، — پۇل خەجلىمەيمەن، دەپ قۇيرۇقۇڭنى يۇلۇپ بولىدىكەنسەن - دە !

مېڭىشنى ئوخشىتىش

ھېسام تۇرىدىغان كوچىدا بىر ياش بالا كۈندىلا كەچقۇرۇنلۇقى مەھەللىگە مەست قايتىپ، كوچىنىڭ ھەممە يېرىنى تەڭ دەسسەپ ماڭىدىكەن. بىر كۈنى ئۇ يەنە شۇ تۇرقىدا ھېسامغا دۇچ كېلىپ قاپتۇ.

— ھېسامكا، بىر ئوخشىتىپ باقە، مەن مەست بولسام، قانداق ماڭىدىكەنمەن؟

— ئۆزۈڭ ئوقۇغان يېڭى يېزىقنىڭ يازمىچىسىدەك ماڭىدىكەنسەن، — دەپتۇ ھېسام دەرمەھەل.

«خەپ»نىڭ يەشمىسى

ھېسام بىر ئاشپۇزۇلغا كىرىپ مانتا يەپتۇ، مانتىنىڭ ئىچى غىچلا پىياز ئىكەن، ئاچچىقىدا «خەپ» دەپتىكەن، يېنىدىلا تۇرغان ئاشپەز گۆلىيىپتۇ:

— خەپ دەيسەنغۇ، نېمە بوپتۇ؟

— خەپ دەيمەن - دە، — دەپتۇ ھېسام چاندۇرماي، — بىر كىلو گۆش ئەكېلىپ بەرسەم، ئايالىم «بىر كىلو گۆشتىمۇ مانتا بولامدۇ !» دەپ ئۇرۇشۇۋىدى، مانا پىيازدىمۇ بىر ئوبدان مانتا بولىدىكەنغۇ، كازراپلىقىنى قاراڭ، خەپ !

ھەق تەگمەيدىغان يەر

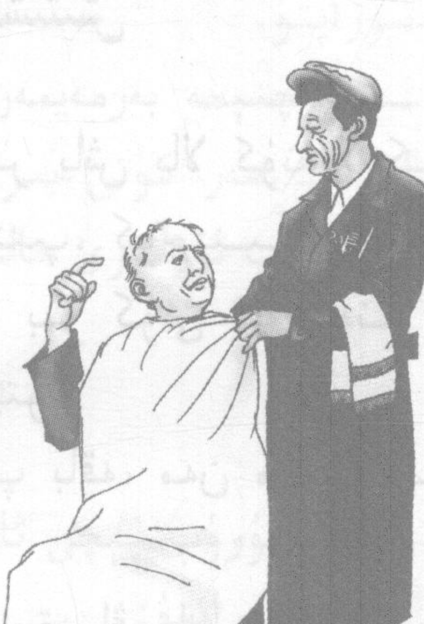

ھېسام ساتىراشلىق قىلىپ يۈرگەن مەزگىلدە چاشقانغا كېپەك ئالدۇرمايدىغان بىر بېخىل چېچىنى ئالدۇرۇپ بولۇپ، پۇل تۆلەيدىغان چاغدا:

— چېچىم شالاڭ، شۇڭا ئاز ھەق تۆلەيمەن، — دەپ تۇرۇۋالىدىكەن.

بىر كۈنى يەنە شۇ

ئادەم چاچ ئالدۇرغىلى كىرىپتۇ. ھېسام ئۇنىڭ چېچىنىڭ قېلىن يەرلىرىنى چۇشۇرۇپ، شالاڭ يەرلىرىگە تەگمەي بولدى قىپتۇ. بۇنىڭدىن رەنجىگەن بېخىل ھېسامدىن سەۋەبىنى سورىغانىكەن، ھېسام:

— ھازىر ھەممە ئادەم ھەق تېگىدىغان يەرگە ئىشلەيدۇ، سىلىنىڭ شالاڭ چاچلىرىدىن ماڭا ھەق تەگمىسە، مەن ئۇنىڭغا ئىشلەيتتىمۇ؟ — دەپتۇ.

پىيادە كېتىۋېرىمەن

يىراق سەپەردىن قايتقان ھېسام بېكەتتە ھارۋىكەش بىلەن سودىلىشىپتۇ.

— ئۆزىڭىزدىن پۇل ئالىمەن، — دەپتۇ ھارۋىكەش، — تونۇشلۇقىمىزنىڭ يۈزىنى قىلىپ، يۈك - تاقىڭىزدىن پۇل ئالمايمەن، قانداق؟

— تولا ئوبدان بولدى، — دەپتۇ ھېسام، — ئەمىسە، ئۇكا، يۈكۈمنى ئېلىپ مېڭىۋەر، ئۆزۈم پىيادە كېتىۋېرەي.

مەن ئاچالمىغان يەردە...

ھېسام قۇلۇپ ياساپ سېتىپ يۈرگەن كۈنلەردە بىر خېرىدار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ سوراپتۇ:

— ھېسامكا، ياسىغان قۇلۇپىڭىز قانداقراق، ئوغرى ئېچىۋېتەلمەس - ھە؟

— خاتىرجەم ئېلىۋېرىڭ، — دەپتۇ ھېسام، — گاھىدا ئۆزۈمىمۇ ئاچقۇچ سېلىپ ئاچالمايدىغان تۇرسام، ئوغرى قانداق ئاچالىسۇن !

دىئاگنوز

ھېسام مىجەزى يوق دوختۇرخانىغا بېرىپ نۆۋەت كۈتۇپ ئولتۇرغانىكەن، دوختۇر ئالدىدىكى بىمار ئايالنى تەپسىلىي تەكشۈرۈپ بولۇپ، دورا يېزىشقا باشلاپتۇ:

— چوڭ ئانا، نەچچە ياشقا كەلدىڭىز؟

— ئوتتۇز ئىككىگە.

دوختۇر ئەجەبلىنىپ ھېسامغا قاراپتۇ:

— ھېسامكا، بۇنى قانداق يازىمىز؟

ھېسام دەررۇ مەسلىھەت بېرىپتۇ:

— خاتىرىسىنى يوقاتقان دەپ يازمامسىز.

سەمرىشنىڭ ئامالى

چوكىدەك ئىنچىكە بىر يىگىت سورۇندا ھېسامدىن مەسلىھەت سوراپتۇ:

— قارا، ھېسامكا، تاماقنىمۇ تازا يەيمەن، ئۇيقۇممۇ ياخشى، بىراق زادىلا سەمرىمەيۋاتىمەن، قانداق قىلسام بولار؟

ھېسام ئەستايىدىللىق بىلەن مەسلىھەت بېرىپتۇ:

— چارسى بار، ئەڭ ياخشىسى، خېمىرتۇرۇچ يەپ، يوتقانغا يۆگىنىپ يات.

ھېسامنىڭ ماختىنىشى

بىر سورۇندا مەھەللىنىڭ چاقچاقچى يىگىتلىرى ھەر-قانچە بىرلىشىپمۇ ھېسامغا تەڭ كېلەلمەپتۇ.

— ھېسامكا، بۈگۈن بۆلەكچىلىغۇسەن، — دەپتۇ بىر چاقچاقچى، — زادىلا يانمايسىنا؟

— ھەرقايسىڭ بۈگۈن ئاكاڭغا يېقىن كېلىشمە، — دەپتۇ شۇ چاغدا ھېسام، — بۈگۈن ئاكاڭ گاۋياشيەن[1]، ھەرقاندىقىڭ تۇتساڭ قاتىسەن.

يىگىچە ئوخشىتىش

توخۇ لەقەملىك بىر بۇرادىرى ئولتۇرۇشتا ھېسامغا:

— خېلى بولدى مېنى ئوخشاتمىغىنىڭغا، قېنى ئاۋۇ تەخسىدىكى گۆشۇمدىن بىر چوكا ئېلىپ تۇرۇپ، يىگىد-ياچە ئوخشىتىپ باقە! — دەپتۇ توخۇ قورۇمىسىنى كۆرسىتىپ.

— توۋا دەيمەن، — دەپتۇ ھېسام دەرھاللا، — ئاداش، سەن ھېچكىم يېمىگەن نېمىلەرنى يەيدىكەنسەن، سېنى بولسا ھەممە ئادەم يەيدىكەن.

---

① گاۋياشيەن — (خەنزۇچە) يۇقىرى بېسىملىق توك سىمى.

نومۇر سېلىپ قويغاچقا...

بىر ئولتۇرۇشتا بىرى ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، سىز ئارقا - ئارقىدىن چاقچاق قىلسىڭىزمۇ زادىلا ئازمايدىكەنسىز، مەن بىر - ئىككى ئېغىز چاقچاق قىلسىلا ئېزىپ كېتىدىكەنمەن، نېمە ئۈچۈن؟

— ھەي بۇرادەر، شۇنىمۇ بىلمىدىڭىزمۇ، مەن چاقچاقلىرىمغا نومۇر سېلىپ قويىمەن ئەمەسمۇ ! — دەپتۇ ھېسام.

تەۋەررۈك ئاپقۇر

ھېسامنىڭ ئۆيىدە ئىشلىگەن ياغاچچى چۆشلۈك چايدا ئەتكەنچايغا ناننى قايتا - قايتا سەرجان باسقاندەك نىقتاپ سېلىپ ئىچىۋېرىپتۇ. نۆۋەتتىكى چاي لىقلاشتا ھېسام ياغاچچىغا چاقچاق قىپتۇ:

— ئاغىنە، ناننى قانچىلىك يېسەڭ يە، چاينى قانچىلىك ئىچسەڭ ئىچ، ئەمما چىنىنى يېرىۋەتمىگىن، ئاتا - ئانامدىن قالغان تەۋەررۈك ئاپقۇر ئىدى.

تالانت ئىگىسى

بىرى مەلۇم سەنئەتكارنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختاپ كېتىپتۇ:

— ئالەمەت تالانت ئىگىسى، چىرايىنى بىر مىنۇتتا

ئۆچ - تۆت ياڭزا قىلىپ ئۆزگەرتەلەيدۇ...

— چاغلىقكەن، — دەپتۇ ھېسام، — بىزنىڭ بۆلۈم باشلىقى ئىدارە باشلىقىنى كۆرگەندە چىرايىنى بىر دەقىد-قىدە بەش - ئالتە ياڭزا قىلىپ ئۆزگەرتەلەيدۇ.

سۈت سۈيۇق بولمىسىلا...

ھېسام مەشچىد-لىك قىلىۋاتقان كۈن-لەردە دائىم سۈتكە سۇ قوشۇپ ساتىدى-غان بىر ئوقەتچى ئۇنىڭدىن تۆمۈر تۇڭ سېتىۋاپتۇ.

— ھېسامىدىن، تۇڭىڭىز ئاقمايدىغان-دۇ؟ — دەپ سوراپتۇ سۈتچى تۇڭنى ئۆرۈپ - چۆرۈپ قاراشتۇرۇۋېتىپ.

— ئېلىۋېرىڭ، — دەپتۇ ھېسام خاتىرجەم ھالدا، — سۈتىڭىز سۈيۇق بولمىسىلا ھەرگىز ئاقمايدۇ.

چاقماقلىق قەلەم

بەزمىدە ئىككى ياش قەلەمكەش ئەتەي بىر - بىرىنى

ئۇچۇرۇپ ماختاپ خەقنىڭ جېنىغا تېگىپتۇ.

— ھېسامكا، قارالڭ، — دەپتۇ ئۇلارنىڭ بىرى بىر-كەمدە، — مۇنۇ تالانتلىق شائىر ئاغىنىمىزنىڭ شېئىرلىرىدىن يېقىندىن بېرى ئوت يېنىپ تۇرىدىغان بولۇپ كەتتى.

— باركاللا، — دەپتۇ ھېسام تەئەججۇپتە، — ئەمىسە بۇ ئىنىمىز چاقمىقى بار قەلەم ئىشلىتىۋېتىپتۇ - دە!

كۆزىڭىزگە قىستۇرۇڭ

دوختۇرخانىغا بېرىپ داۋالىنىشقا ھۇرۇنلۇق قىلىدىغان ھېسامنىڭ قوشنىسىنىڭ كۆزى ئاغرىپ قاپتۇ. ھېسام قوشنىسىنى دوختۇرخانىغا ئەكەپتۇ. دوختۇر بىرقۇر تەكشۈرۈپ كۆرگەندىن كېيىن تېرمومېتىرنى تۇتقۇزۇپ قويۇپ چىقىپ كەتكەنىكەن، ئۇ تېرمومېتىرنى نەرگە قىستۇرۇشنى بىلمەي ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسام، بۇ نەرسىنى قانداق قىلىمەن؟

— قولتۇقىڭىزغا قىستۇرۇڭ، — دەپ مەسلىھەت بېرىپتۇ ھېسام.

— ھۇ ئەخمەق، كۆزۈم ئاغرىغان تۇرسا، نېمىدەپ قولتۇقۇمغا قىستۇرغۇدەكمەن؟

— ئۇنداقتا كۆزىڭىزگە قىستۇرۇڭ، تەقسىر، — دەپتۇ ھېسام.

كېچىدە شۇنداق كۆرۈنىدۇ

بىر كۈنى كەچتە ھېسام تاۋۇز يېمەكچى بولۇپ، ئەللىك تىيىنغا بىر تاۋۇز ئاپتۇ. ئۇنى شۇ يەردىلا پىچسا ئاق چىقىپ قاپتۇ.

— ئاكا، بۇ تاۋۇزىڭىز ئاق چىقىپ قالدىغۇ؟ — دەپتۇ ھېسام تاۋۇزچىغا.

— يەۋەرگىن، ئۇكا، كېچىدە شۇنداق كۆرۈنىدۇ، — دەپتۇ تاۋۇزچى پەرۋاسىزلىق بىلەن. ھېسام گەپ - سۆز قىلماستىن تاۋۇزنى چالا - بۇلا يەپتۇ - دە، يانچۇقىدىن يىگىرمە تىيىننى ئېلىپ تاۋۇزچىغا بېرىپتۇ.

— ئۇكا، بۇ يىگىرمە تىيىنغۇ؟ — دەپتۇ تاۋۇزچى.

— ئاكا، ئوبدانراق قاراپ باقسىلا، كېچىدە شۇنداق كۆرۈنىدۇ، — دەپتۇ ھېسام.

تەرەت قەغىزىمۇ ساتىمىز

ھېسام دۇكان ئېچىپ يۈرگەندە بىر خېرىدار بىر قاپ تاماكا سېتىۋاپتۇ - دە، شۇ يەردىلا چەكمەكچى بوپتۇ.

— دۇكان ئىچىدە تاماكا چېكىشكە بولمايدۇ، رەنجىمەڭ، — دەپتۇ ھېسام تامدىكى ئاگاھلاندۇرۇشنى كۆرسىتىپ. خېرىدار ئاچچىقلاپتۇ:

— قىزىق ئىشقۇ بۇ، مۇشۇ دۇكاندىن ئالغان تاماكىنى مۇشۇ دۇكاندا چەككۈزمەمسىلەر؟

ھېسامۇ بوش كەلمەپتۇ:

— سەنمۇ قىزىققۇ، بۇرادەر، بۇ دۇكاندا تەرەت قەغىزىمۇ ساتىمىز، ئەگەر تەرەت قەغىزى ئالغان بولساڭ ... — دەپتۇ.

پىلانلىق تۇغۇتنىڭ پايدىسى

— پىلانلىق تۇغۇتنىڭ قانداق پايدىلىق تەرەپلىرى بار، دادا؟ — دەپ سوراپتۇ ئوغلى بىر قېتىم ھېسامدىن.

— پايدىسى جىق، ئوغلۇم، — دەپتۇ ھېسام، — بۇ-گۈن بىرىنىلا دەپ بېرەي: پىلانلىق تۇغۇلغان بالا ساڭا ئوخشاش چىرايلىق بولىدۇ، پىلانسىز تۇغۇلغان بالا مەندەك سەت بولىدۇ.

يېڭىچە ئىسىم

پىلاندىن ئاشۇرۇپ پەرزەنت كۆرۈۋالغان بىر شوپۇر ھېسامغا مەسلىھەت ساپتۇ:

— ئايالىم تۆتىنچى ئوغۇلنى تۇغۇۋىدى، ئىسمىنى نېمە قويسام بولار؟

— بالدۇرقىلىرىنىڭ ئىسمى نېمىدى؟ — سوراپتۇ ھېسام.

— چوڭىنىڭ خالمۇرات، ئاندىن كېيىنكىسىنىڭ دىل-مۇرات، كىچىكىنىڭ دامكىرات.

شوپۇرنىڭ يازغان تەكشۈرۈشنامە، تۆلىگەن جەرىما-

نىلىرىدىن خەۋىرى بار ھېسام ئۇنىڭغا كۆيۈنۈش ئاھاڭىدا مەسلىھەت بېرىپتۇ:

— بۇداقىسىنى پەندىيات قويغىن، ئۇكا.

باش

ھېسام بىلەن بىر مەھەللىلىك ياغاقۋاش بىرى بىرمەھەل ئىچكۇلۇككە بېرىلىپ كېتىپتۇ. بىر قېتىم ھېسام ئۇنى يەنە كوچىدا قۇسۇقا مىلىنىپ ياتقان ھالىتىدە كۆرۈپ قاپتۇ.

— ئاداش، بېشىڭىزنى كۆتۈرۈڭ، — دەپتۇ ھېسام ئۇنى ئاران سەگىتىپ، — بېشىڭىزنى ئىت يەپ كەتمىسۇن، سىزنىڭ دېگەن تەييار باش دەڭا !

قايتۇرمايدۇ

ھېسامنىڭ قوشنىسى ئۇنىڭ ئۆيىدىكى تېلېفوننى ئىشلىتىپ، بىر تونۇشىنىڭ چاقىرغۇسىغا نەچچە قېتىم تېلېفون قىلسىمۇ، قارشى تەرەپ جاۋاب قايتۇرماپتۇ.

— نېمە بولغاندۇ بۇ ئاداش، — قوشنىسى تىت - تىت بوپتۇ، — جاۋاب قايتۇرمىغىنىنى قاراڭ !

— خاتىرجەم بولۇڭ، قايتۇرمايدۇ ! — دەپتۇ قارشى تەرەپنى ئوبدان تونۇيدىغان ھېسام، — ئۇنىڭ شۇنداق قايتۇرمايدىغان مىجەزى بار، بۇلتۇر مەندىنمۇ يۈز سوم قەرز

ئېلىنۇۋدى، هازىرغىچە قايتۇرمىدى.

پۇشايمان

تولا ئىچىدىغان بىر يىگىت پاراڭ ئۈستىدە هېسامدىن سوراپتۇ:

— هېسامكا، قاتتىق ئىچىپ قويغان كۈنىڭىزنىڭ ئەتىسى تولىراق نېمە يېگۈڭىز كېلىدۇ؟

هېسام تەخىرسىز جاۋاب بېرىپتۇ:

— پۇشايمان.

مەسلىھەت

هېسامغا خىزمەتداش بىر قىز ئىشخانىدا ماختىنىپتۇ:

— مەن توي قىلسامچۇ، كىمنىڭ پۇلى جىق بولسا شۇنىڭغا تېگىمەن، هېسامكا، بىرەرىنى تونۇشتۇرۇڭا!

— بولىدۇ، ئۇكام، — دەپتۇ هېسام، — ئۇنداقتا بانكىغىلا تېگىڭ.

ساددا ھېسام

ياش چاغلىرىدا ھېسام بىر كۈنى سەھرا يولىدا كېتىۋېتىپ كىچىككىنە دۈگىلەك ئەينەك تېپىۋاپتۇ. ئەينەكنى قولىغا ئېلىپ قارىغانىكەن، ئەينەكتە تونۇشلا بىر چىراي كۆلۈمسىرەپ تۇرغۇدەك.

«رەنجىمەيسىز، بۇ سىزنىڭ ئەينىكىڭىزكەن - ھە؟» دەپتۇ ھېسام ۋە ئەينەكنى جايىغا قويۇپ كېتىپ قاپتۇ.

جىك ئاياغ ساتىدىغان يەرگە...

ھېسامنىڭ بىر قوشنىسى ئاياغ كىيىم تىجارىتى قىلىدىكەن. قوشنا دەپ ئىشەنچ قىلىپ ئۇنىڭدىن بىر پارە قىشلىق ئاياغ سېتىۋېلىپ كىيگەن ھېسامنىڭ ھېلىقى ئايىغى سۈپىتى بەكلا ناچار، ساختا مال چىقىپ قاپتۇ. يەنە ئاياغ سېتىۋېلىش ئۈچۈن بازارغا ماڭغان ھېسامغا ھېلىقى قوشنىسى ئۇچراپ قېلىپ دەپتۇ:

— ھېسامكا، نەگە ماڭدىڭىز؟

— جىك ئاياغ ساتىدىغان يەرگە، — دەپتۇ ھېسام ۋە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپتۇ:

شىۋىرغاندا شۈمشىيىپ،
چۈجەم قالدى كاتەكتە.

جا ئاياغقا ئالدىنىپ،
ھېسام قالدى پېتەكتە.

مەنتاڭ بېلىتى

ھېسام ناھىيىگە چىققاندا بىر ئاشخانىدا تاماق يەپ ئولتۇرۇپتىكەن، بىر ئادەم بىر تەخسە لەڭمەنگە بېلەت كەستۈرۈپ كىرىپ، ھېسامنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپتۇ ـ دە، بىر چاغدا قولىدىكى بېلەتنىڭ كەينىگە چاپلىشىپ قالغان كىچىككىنە پارچە ئاق قەغەزنى كۆرۈپ تېڭىرقىغىنىچە ھېسامغا مۇراجىئەت قىپتۇ:

— بۇرادەر، مونۇغۇ لەڭمەننىڭ بېلىتى، مۇنۇ نېمە بولدى ئەمدى؟

— قوشۇپلا تاڭجاڭغا بېرىڭ، — دەپتۇ ھېسام جىددىي ھالدا، — بۇ ئېھتىمال مەنتاڭنىڭ بېلىتى.

تىترەش ۋە تىترىمەسلىك

بىر شەپشەك يىگىت ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، يانچۇقىڭىزدىن موخۇركا ئالغاندا قولىڭىز ئەجەبمۇ تىترەپ كېتىدىكەن ـ ھە؟

— قولۇمنى تىترىمسۇن دېسىڭىز، — دەپتۇ ھېسام، — يانچۇقىڭىزدىن تاماكا چىقىرىپ سۇنۇڭ.

قەيەرنىڭ تاۋۇزى ياخشى

تىنچىق تومۇز ئىسسىقتا ئېتىزدىن چاڭقاپ قايتقان ھېسامنى باققال دۇكىنى ئالدىدا بەسلىشىۋاتقان ئىككى يىگىت توختىتىۋاپتۇ.

— ھېسامكا، مۇنۇ ئىككىمىز زادىلا كېلىشەلمەيۋاتىمىز، سىز دەپ بېقىڭا، زادى قەيەرنىڭ تاۋۇزى ياخشى؟

— مۇشۇ تاپنىڭ ئۆزىدە، — دەپتۇ ھېسام، — توڭلاتقۇنىڭ تاۋۇزى ھەممىدىن ياخشى.

راھەت شۇ بولسا...

دوقمۇشتىكى ئاغىنىلەر بىكارچىلىقتا تاغدىن - باغدىن پو ئاتقىلى تۇرۇشۇپتۇ:

— چەت ئەلدە ئاجايىپ دىۋانىلەر بارمىش، — دەپتۇ ھېسامنىڭ ئىش ياقماس قوشنىسى، — ئۆزلىرى بۆلەك ئىش قىلىپ، ئورنىدا ئىتلىرىنى ئولتۇرغۇزۇپ، بوينىغا سېۋەت ئېسىپ قويسا، پۇل دېگەن چۈشۈۋېرىدىكەن، مانا راھەت !

— راھەت شۇ بولسا، — دەپتۇ ھېسام غىدىقىنى تەستە بېسىپ، — چەت ئەلگە چىقىپ دىۋانىنىڭ ئىتى بولسىڭىز بولمامدۇ، قوشنام؟

ئاچچىقىدىن ئالاي

قەشقەردە ئويۇن قويۇۋاتقاندا، ھېسام بازاردا بىر باققالدىن ئانار ئالماقچى بولۇپ سوراپتۇ:

— ئانىرىڭىز تاتلىقمۇ، ئاچچىقمۇ؟

— يەپ بېقىڭ، — دەپتۇ باققال بۇلبۇلدەك سايراپ، — ئاچچىق بولسا بىر تىيىن پۇل ئالمايمەن.

— ياخشى، — دەپتۇ ھېسام دەرھال، — ئاچچىق ئانىرىڭىزدىن بەش كىلو تارتىڭ.

ئەسكە ئېلىش

تولىمۇ مەككار بىر ئادەم ئۆزىگە تەمەننا قويۇپ، ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھە ھېسام، مېنى ھەر كۆرگىنىڭىزدە ئۇلۇغ ئادەملەردىن كىمنى ئەسكە ئالىسىز؟

ھېسام تەخىرسىز جاۋاب بېرىپتۇ:

— مايمۇن ئويناتقۇچىنى.

ھېسامنىڭ نەرخى

غادايغاق بىر تىجارەتچى سورۇندا ھېسامنى چۈشۈرمەك بولۇپ سوراپتۇ:

— ھە، ھېسام، ھازىر ھەممە نېمىنى نەرخى بىلەن

ئۆلچەيدىغان بولۇپ كەتتۇق، ئېيتىپ بېقىڭە، سىزنىڭ نەرخىڭىز نەچچىگە توختا؟

— مېنىڭمۇ؟ — دەپتۇ ھېسام ئالدىرىماي، — مېنىڭ نەرخىم بەلكىم قولىڭىزدىكى ئاۋۇ توم ئۈزۈكتىن ئەرزانراق، بىراق سىزدىن قىممەترەك.

كەچلىك بازار

بىر تىلەمچى خەقنىڭ دىققە- قىتىنى تارتىمەن، دەپ كەچ كىرمەيلا شام يېقىپ ئالدىغا قو- يۇۋالغانىكەن، ھېسامنىڭ ھەمرا- ھى ئالايىتەن توختاپ سوراپتۇ:

— نېمە قىلغىنىڭىز ھوي، بۇ؟

مەڭزلىرى بەقەمدەك قىزارغان تەمبەل تىلەمچى گەپ- كە ئاغزىنى ئۆمەللىگىچە ھېسام جاۋابىنى بېرىپتۇ:

— كۈندۈزلۈك پىلان توشۇپ، كەچلىك بازارنى باش- لىۋەتكەن گەپ - دە!

كۆڭلىڭىزدىكىنى تاپسام...

زىيابەتكە ئامراق باشلىق تۆۋەننى تەكشۈرۈپ كېلىۋې- تىپ، تۆۋەنتىكى كارخانىنى كۆرۈپ بولۇپ چىقىۋاتقىنىدا،

يېنىدىكى ھېسامدىن سوراپتۇ:

— خوش، ھېسامىدىن، بۇ كارخانىنىڭ دەرىجىسىنى قانداق بېكىتسەك بولار؟ كۆڭلۈمدىكىنى تېپىڭا !

— كۆڭلىڭىزدىكىنى تاپسام، — دەپتۇ ھېسام، — بۇنى چۈشلۈك زىياپەتتىن كېيىن بىرنېمە دەيلى.

چېلىشچى

بىر چېلىشچى ھېسامغا لاپ ئېتىپتۇ:

— مۇشۇ كۈنلەردە تاۋىمغا كېلىپ تۇرىمەن دەڭە. داڭقى چىققان ھېلىقى چېلىشچىنى تۈنۈگۈنكى مۇسابىقىدە ئارقا - ئارقىدىن ئون قېتىم يىقىتتىم، ئىشىنەمسىز؟

— ئۇ بىر پالەچقۇ، — دەپتۇ ھېسام لاپقا لاپ بىلەن جاۋاب بېرىپ، — دەل ئۇنىڭ ئالدىدىكى مۇسابىقىدە مەنمۇ شۇ چېلىشچىنى ئون قېتىم يىقىتىپ، ئون بىرىنچى قې-تىمدا بېلىدىن تۇتۇپ لىككىدە كۆتۈرۈپ سودىيەگە تۇتقۇ-زۇپ قويغانىدىم.

ئىقتىسادىي زىرائەت

ھېسام يېزىدا ئىشلەپ يۈرگەن كۈنلەردە يۇقىرىدىن كەلگەن بىر باشلىق ئىقتىسادىي زىرائەت تېرىڭلار، دەپ كۆپ قېتىم سۆزلەپتۇ.

— باشلىق، مەن يېرىمگە قانداق ئىقتىسادىي زىرائەت

تېرىسام بولار؟ ــ مەسلىھەت سوراپتۇ ھېسام ئۇنىڭدىن. باشلىق دەررۇ بىرنېمە دەپ بېرەلمەي تىلىنى چايناپ دەپتۇ:

ــ ئىشقىلىپ، پەرۋىشى ئوڭاي، تېز تەييار بولىدىغان، خېرىدارلىق بىرەر نەرسە تېرىڭ.

ــ ياخشىسى، ــ دەپتۇ ھېسام، ــ ئەمىسە خوتۇنۇمنىڭ مەسلىھەتىگە كىرىپ ئون مو يەرگە ئوسما تېرىۋېتەي.

بوران

بىرى ھېسامغا:

ــ سەھراغا چىقىپ كېتىۋاتسام، شۇنداق قاتتىق بىر بوران چىقتىكى، مەن چۈشكەن ئاپتوبۇس ئۆرۈلۈپ كەتتى جۇمۇ ! ــ دېدى.

ــ مەنمۇ شۇ يولدا ئىدىم، ــ دەپتۇ ھېسام، ــ ۋېلىسىپىتىم بىلەنلا ئاسمانغا ئۇچۇپ چىقىپ كەتتىم ئەمەسمۇ !

ــ قويغىنا، ئاداش، ۋېلىسىپىت بىلەن ئادەمنى ئاسمانغا ئاچىقىپ كېتىدىغان قانداق بوران ئىكەن ئۇ؟

ــ قانداق بوران بولاتتى، ــ دەپتۇ ھېسام، ــ سېنىڭ ئاپتوبۇسۇڭنى ئۆرۈۋەتكەن بوران بولمامدۇ !

مېنىڭ ئېتىم ئېشەك ئەمەس

ھېسام يېزىدىن بىر قېتىم ئېشەك ھارۋا بىلەن شەھەرگە

كىرىپ قاپتۇ، يېڭى يولغا قويۇلغان قاتناش تەرتىپىدىن خەۋىرى بولمىغاچقا، ئۇ چوڭ كوچا بىلەن مېڭىۋېرىپتۇ. بىر چاغدا كەينىدىن قاتناش ساقچىسىنىڭ: «ھەي ئېشەك، كەينىڭگە يان!» دەپ ۋارقىرىغىنى ئاڭلىنىپتۇ.

ھېسام گەپنىڭ ئۆزىگە قارىتىلغانلىقىنى سەزسىمۇ ئەتەي كېتىۋېرىپتۇ. بىر چاغدا ساقچى ھاسىراپ يۈگۈرۈپ كېلىپ بوجىغا ئېسىلىپتۇ:

— پاڭمۇ سەن، نېمىشقا ۋارقىرىسام توختىمايسەن؟

— ھازىر مېنى چاقىرغانمىدىڭىز؟ — دەپتۇ ھېسام ھەيران بولغان قىياپەتتە.

— سېنى بولماي ئاۋۇ دەرەخنى چاقىردىممۇ؟ — دەپتۇ ساقچى تاتىرىپ.

— ئۇنداق بولسا كەچۈرسىز، — دەپتۇ ھېسام سالماق ئاھاڭدا، — مېنىڭ ئېتىم ئېشەك ئەمەس، مېنىڭ ئېتىم ھېسام.

بۇدا كۆرۈشكەندە...

يېشى چوڭ بىر ئايال بىر مەزگىل سىرت جايلاردا يۈرۈپ كەلگەندىن كېيىن ھېسام بۇ ئايال بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ ئەھۋال سوراپتۇ:

— ياخشىمۇ سىز، ھاۋاخان ھەدە؟

— ھەدىڭىزنى تېپىپ ھەدە دەڭ، — دەپتۇ ئايال

ئاچچىقلىنىپ، ــ ھەدە
دېمەي سىڭلىم دەڭ، ئۇق-
تىڭىزمۇ؟
ــ ئۇقتۇم، ــ دەپتۇ
ھېسام دەررۇلا، ــ بۇدا يەنە
بىر ئايلىنىپ كەلسىڭىز،
كۆرۈشكەندە قىزىم دەيدى-
غانلىقىمنىمۇ ئۇقتۇم.

ماقالدىن قورققان بولسا كېرەك

ھېسام بىر تۇغقىنىنىڭ ئۆيىگە بارغان كۈنى تۇغقىنىد-
نىنىڭ بويىغا يەتكەن قىزى يارىشىملىق، ئۇزۇن چېچىنى
ساتىراشخانىدا كەستۇرۇۋېتىپ كەلگەنىكەن، بۇنى كۆرگەن
ئاتىسىنىڭ جۇدۇنى ئۆرلەپ قىزىغا كايىپتۇ:
ــ بىر ئوبدان ياراشقان چېچىڭنى كەستۇرۇۋېتىپ،
سۇپۇرگە قۇيرۇق بولۇپ كەپسەن. ئۇزۇن چېچىم ئاۋارىچد-
لىك سالدى، دەپ قورقتۇڭمۇ ـ ھە؟
قىز گەپكە ئاغزىنى ئۆمەللىمەيلا، ھېسام پاراڭ قىس-
تۇرۇپتۇ:
ــ ئۇنىڭدىن قورقمىدى، تاغا، بەلكى سىڭلىمىز «چې-
چى ئۇزۇننىڭ ئەقلى قىسقا» دېگەن ماقالدىن قورققان
بولسا كېرەك.

چاقچاق پۇلى

يولدا بىر تاكسى شوپۇرى ھېسامنى ماشىنىسىغا سېلىۋاپتۇ. يول بويى ھېسام چاقچاق قىلىپ كۇلدۇرۇپ كېتۇ. ئۆيىگە كەلگەندە ماشىنىدىن چۈشەي دېگەن ھېسامغا شوپۇر دەپتۇ:

— ھېسامكا، كىرا پۇلىنى بەرمەدىڭىزغۇ؟

— راستىنىلا - ھە، — دەپتۇ ھېسام قايرىلىپ، — چاقچاق پۇلىدىن كىرانىڭكىنى تۇتۇۋېلىپ، ئاشقىنىنى قايتۇرۇۋېتىڭ.

قايسى ياخشى

بىكار تۇرماي پاراڭ قىلىدىغان بىر ياش ھېسامدىن سوراپتۇ:

— كۆپ ئاڭلىغان ياخشىمۇ، كۆپ سۆزلىگەنمۇ؟

ھېسام جاۋاب بېرىپتۇ:

— ئەقلى بولسا ئاۋۋالقىسى ياخشى، ئەكسىچە بولسا كېيىنكىسى.

سەۋدىبى...

ھېسامنىڭ چاقچاقلىرىدىن تولا كۇلۇپ تېلىقىپ قالاي

دېگەن قاپقارا، يوغان بىر يىگىت كۆلكە ئارىلاش ھېسامغا پاراڭ قىپتۇ:

— ھېسامكا، بۈگۈن ئۆلتۈرۈشنى ئاجايىپ قىزىتىۋەتتىڭا ؟

— يېنىمدا تۆت تونىنا كۆمۈر بېسىقلىق تۇرسا مۇنچىلىك قىزىمايتتىمۇ؟ — دەپتۇ ھېسام دەررۇلا.

تۆت دۆلەتنىڭ كۆچى بار

ھېسام ئىدارىدىكىلەر بىلەن ئەمگەك قىلغانىكەن، ئىدارە ئەنگلىيە، فرانسىيە، ئامېرىكا ۋە ياپونىيە بىرلىشىپ ئىشلىگەن ماشىنىنى ئىشلىتىپتۇ. بىر قېتىم لىق شېغىل قاچىلانغان ماشىنا دۆڭگە چىقماقچى بولۇۋاتقاندا، ئىدارە باشلىقى ھېسامدىن:

— ماشىنا دۆڭگە تارتالارمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— تارتىدۇ، — دەپتۇ ھېسام ئىشەنچ بىلەن.

— سەن قانداق بىلىسەن؟

— چۈنكى ئۇنىڭدا تۆت دۆلەتنىڭ كۆچى بار - دە !

پىياز قانچە پۇل

ھېسام بىر ئاشخانىغا كىرىپ ئون مانتا ئاپتۇ. مانتىلارنىڭ ئىچىدىن ساپلا پىياز چىقىپتۇ. مىڭ تەسلىكتە مانتىلارنى يەپ بولغان ھېسام پۇل تۆلەيدىغان ۋاقىتتا ماد-

تىپەزدىن سوراپتۇ:

— ئۇستام، ئون باش پىياز قانچە پۇل ؟

سىزگە ئوخشاش

ھېسامنىڭ يارىلانغان پېشانىسىنى كۆرگەن ئاغىنىسى ئۇنى مەسخىرە قىلماقچى بولۇپ سوراپتۇ:

— ھېسام، پېشانىڭىزغا ئېشەك تېپىۋەتكىنى راستمۇ؟

— ئەلۋەتتە راست !

— چوڭ ئېشەك تەپتىمۇ ياكى كىچىكمۇ؟

— چوڭمۇ ئەمەس، كىچىكمۇ ئەمەس، دەل سىزگە ئوخشاش ئېشەك تېپىۋەتتى.

باي بولۇش

ھېسام ئالدىنقى كۈنى تۇتۇپ كەلگەن چوڭ بېلىقنىڭ يوقلۇقىنى كۆرۈپ، ئوغلىدىن:

— بېلىقنى نەگە يوقاتتىڭ ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مەن تۇنۇگۈن ئوقۇغان چۆچەكتە ئاتىسى ئەكەلگەن بېلىقنى بالىسى سۇغا قويۇپ بەرگەنىكەن، بېلىق ئۇنىڭغا بىرمۇنچە ئالتۇن - كۈمۈش بېرىپتۇ. مەنمۇ شۇنداق بولارمىكىن، دەپ بېلىقنى قويۇپ بەرگەنىدىم، — دەپتۇ ئوغلى.

— دەرۋەقە، — دەپتۇ ھېسام، — شۇنداق قويۇپ

بېرىۋەرسەڭ، پات ئارىدا باي بولۇپ قالغۇدەكمىز !

ھۆ قىلىۋاتامدىكىن دەپتىمەن

سورۇندا قىزىپ قالغان بىر يىگىت باشقىلارغا يول بەرمەي ھەدەپ ئالىتاغىل ناخشا توۋلاۋېرىپ، ئاخىر كۆڭلى ئېلىشىپ ھۆ قىلىشقا باشلاپتۇ.

— نېمە قىلىۋاتىسەن، ئۇكا؟ — دەپتۇ باياتىن ئىچى پۇشۇپ ئولتۇرغان ھېسام ئەتەي.

— كۆرمىدىڭمۇ، ھېسامكا، باياتىن ھەربىرىڭلارنىڭ كۆڭلىنى دەپ ناخشا ئېيتتىم، ئەمدى...

— مۇنداق دېگىنە، — دەپتۇ ھېسام بېشىنى لىڭشىتىپ، — مەن تېخى سېنى ئۆزى ئېيتقان ناخشىغا ئۆزى ھۆ قىلىۋاتامدىكىن دەپتىمەن.

چاقچاقمۇ تۇغامدۇ

بىمەززە پاراڭنى تولا قىلىدىغان بىر ياش «چاقچاقچى» ئولتۇرۇشتا ھېسامنى گەپتىن چۈشۈرمەكچى بولۇپ ئەتەي سوراپتۇ:

— ھېسامكا، خەقلەر سىزنى چاقچاقنىڭ پىرى دەيدىكەن، ئېيتىڭا، چاقچاقمۇ تۇغامدۇ؟

— شۇنداق، چاقچاقمۇ تۇغىدۇ، — دەپتۇ ھېسام، — چاقچاق جايىدا بولمىغاندا، جېدەل تۇغىدۇ.

ئىسرىق

ھېسامنىڭ بىر قوشنىسى پاراڭغا ئېغىز ئاچسىلا قولىدىكى تاماكىسىنى توختاتماي سىلكىپ تۇرۇپ سۆزلەيدىكەن.

بىر سورۇندا قىزىقچى ياشلاردىن بىرى ھېسامغا ئۇنىڭ قوشنىسىنى شەرەتلەپتۇ:

— قوشنىڭىز گەپ قىلغاندا تاماكىسىنى نېمە ئۇنداق قىلىدۇ؟

— ئۇقماپسىز - دە، — دەپتۇ ھېسام، — قوشنام تەقۋادار ئادەم بولغاچقا، پاراڭغا ئىسرىق سېلىپ تۇرىدۇ.

ئۆزىڭىزلا كەم

پۇلنى كۆپ تاپقان بىر تىجارەتچى مازارلىقتا ئۆزىگە گۈمبەزلىك ھەيۋەت قەبرە ياساتماقچى بوپتۇ - دە، ئۇستىلارنى يىغىپ، ھېسامنى ئىش بېشلىقتا تەكلىپ قىپتۇ. بىرمۇنچە ۋاقىتتىن كېيىن تىجارەتچى ھېسامنى ئىزدەپ كېلىپ سوراپتۇ:

— ھېسامكا، قەبرە پۈتەي دېدىمۇ؟

— پۈتۈپ قالدى، — دەپتۇ ھېسام.

— ئىشلار چالا بولۇپ قالمىسۇن، تارتىنماي دەۋېرىڭ،

يەنە نېمە كەم؟

— باشقا نېمە كەم ئەمەس، خاتىرجەم بولۇڭ، — دەپتۇ ھېسام، — ھازىر ئۇ قەبرىگە پەقەت سىزلا كەم.

بۇ ساراڭ بولسا...

چالا كەيپ كېتىۋاتقان ھېسامنى يولدا بىرى بىكاردىنلا ھاقارەتلىگەنىكەن، ئاچچىقى كەلگەن ھېسام ھېلىقىنى ياقىسىدىن تۇتۇۋېلىپ زاكونلىشىپتۇ. شۇ ئارىدا بىرى كېلىپ ئاجرىتىپتۇ ـ دە:

— ھېسامكا، قويۇڭە، بۇ ساراڭ ئەمەسمۇ، — دەپتۇ.

— بۇ ساراڭ بولسا، مەن مەست ئەمەسمۇ! — دەپتۇ ھېسامۇ ھېلىقىنى قويۇۋەتمەي.

قاندىقلا بولسا...

ھېسام بازار ئارىلاپ يۈرۈپ سومكىسىنى يوقىتىپ قويۇپتۇ ـ دە، كەينىگە يېنىپ تەۋەككۇل قىلىپ ئۆزى كىرگەن بىر ماگىزىنغا كىرىپ ئەھۋالنى ئېيتىپتۇ.

— بىزنىڭ بۇ ماگىزىندا خېرىدارلار ئۇنتۇپ قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلەر كۆپ، سومكىڭىز قانداق سومكا ئىدى؟

ھېسام ئالدىراپ دەپتۇ:

— قانداقلا سومكا بولسا بولۇۋېرىدۇ، پۇتسە ھېساب...

ئاخىرقى مىسرا

مېيىت يەرلەشتىن قايتقاندا بىر شائىر بىلەن ھېسام مازار ئارىلايمىز، دەپ كېچىكىپ ماشىنىدىن قاپتۇ. يولدا كېلىۋېتىپ ھېسسىياتى ئۆرلىگەن شائىر شېئىر ئوقۇپتۇ:

پۇل دېدۇق، كۆڭۈلنى پۇلغا ئۆگەتتۇق،
پۇل قوغلاپ ئەقلنى تامام تۇگەتتۇق.
تاۋۇتقا پاتمىغاچ تاپقان ـ تەرگەنلەر
......

شائىر تۆتىنچى مىسرانى ئەسلىيەلمەي توختاپ قاپتۇ. شۇ چاغدا پىيادە مېڭىپ ھارغان ھېسام شېئىرنى تۇگەللەپتۇ:
ماشىنىدا كېلىپ، پىيادە كەتتۇق.

تۇز ئىشلەتمەيدىغان تاماق

ھېسامنىڭ ئايالى ھەرقانداق تاماق ئەتسە تۇزنى تارىمۇ ئۆتكۈزۈۋېتىدىكەن. بۇ توغرىدا ھېسام تالاي قېتىم ئەسكەرتىپمۇ ئايالىنىڭ ئادىتىنى ئۆزگەرتەلمەپتۇ.
بىر كۈنى ئايالى ئادىتىچە قولىغا دۆشە ـ پىچاقنى ئېلىپ ھېسامدىن سوراپتۇ:
ــ دادىسى، بۈگۈن كۆڭلىڭىز نېمە تارتىدۇ، كەچتە قانداق تاماق ئېتەي؟

— قانداق تاماق ئەتسەڭ ئىختىيارىڭ، — دەپتۇ ھېسام، — بىراق تۇز ئىشلەتمەيدىغان تاماق ئەت.

ئاق

تولىمۇ ساددا بىر تۇغقىنى سەھرادىن ھېساملارنىڭكىگە مېھماندارچىلىققا كېلىپ، چاي ئۈستىدە سوراپتۇ:

— ھېسامىدىن، ھازىر بەزى ياشلارنى ئاق چېكىدۇ، ئاق چېكىدۇلا دەيدۇ، ئاق دېگىنى نېمە ئۇ؟

ھېسام تۇغقىنىغا قىسقىلا چۈشەندۈرۈپتۇ:

— ئاق دېگىنى كېپەن.

نەشىنىڭ پايدىسى

— نەشە چەككەنىنىڭ زىيىنىنىغۇ كۆپ ئاڭلىدىم، ئازراق پايدىسىمۇ بارمىدۇ؟ — سوراپتۇ بىر كىشى ھېسامدىن.

— پايدىسىمۇ بار، — جاۋاب بېرىپتۇ ھېسام، — ئۇنىڭ پايدىسى ئەتە يەيدىغان ناننى بۈگۈن يەيسەن، بۈگۈن قىلىدىغان ئىشنى ئەتە قىلىسەن.

ئىتنى چىشلىگەن ئادەم

ھېسام ئۆيدە تېلېۋىزور كۆرۈپ ئولتۇرسا، ئايالى تالادىن ئۈڭسۈلى ئۆچۈپ كىرىپ:

— ۋاي دادىسى، قاراڭ، ھازىرلا كوچىدا بىر ئىت بىر ئادەمنى چىشلىۋالدى، — دەپ خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ.
— شۇنىڭغا شۇنچىۋالا ھودۇقۇشمۇ؟ — دەپتۇ ھېسام ئېرەنسىز، — تۇرقۇڭغا قاراپ تېخى بىر ئادەم بىرەر ئىتنى چىشلىۋالغان چېغى دەپتىمەن.

دۈم تۆت

ھېسام مەكتەپ يېشىغا يەتمىگەن ئوغلىغا خەت ئۆگەتمەكچى بوپتۇ. ئۇنىڭ ئۆزىمۇ چالا ساۋات بولغاچقا، بەزى خەت ۋە سانلارنى خاتا يېزىپ قويىدىكەن.
— دادا، بۇ قانچە؟ — دەپتۇ ئوغلى بىر قېتىم ھېسامنىڭ يازغىنىغا قاراپ ھەيران بولۇپ.
— بۇ تۆت، — دەپتۇ ھېسام، — مانا ماۋۇ كىتابتا تۇرمامدۇ.
— بۇ قانداق تۆت ؟ — دەپتۇ ئوغلى، — كىتابتىكى تۆت باشقا ياڭزا تۇرىدىغۇ؟
ھېسام شۇ چاغدىلا ئۆزىنىڭ تەتۈر يېزىپ قويغانلىقىنى سېزىپتۇ.
— ئوقۇۋەر، بالام، — دەپتۇ ئۇ سىر بەرمەستىن، — بۇ دۈم تۆت.

چوڭ ۋە كىچىك قازان

ئىسلاھات كۈنلىرىدە بىر ھۆرۈن خىزمەتچىسى:

— ھېسامكا، چوڭ قازان دېگىنى نېمە، كىچىك قازان دېگىنى نېمە؟ — دەپ سوراپتۇ.

— سىزنىڭ ھازىر نەرخىنى سورىماي ئاش يەۋاتقان قازىنىڭىز چوڭ قازان، — دەپتۇ ھېسام چۈشەندۈرۈپ، — ئەمدى بۇنىڭدىن كېيىن قەدىرگە يېتىپ، ھالاللاپ ئاش يەيدىغان قازىنىڭىز كىچىك قازان.

چاپان سېتىۋېلىش

ياخشىراق بىر چاپان ئالماقچى بولۇپ رەستىنى ئايلىنىپ يۈرگەن ھېسامنىڭ ئالدىنى بىر دۇكاندار توسۇپتۇ:

— ھېسام، قاراڭ ماۋۇ يارىشىملىق چاپانغا، بۇنى كىيسىڭىز بىراقلا ئون بەش ياش ياشىرىپ كېتىسىز !

— ئالالمىغۇدەكمەن، — دەپتۇ چاپانغا سىنچىلاپ قارىغاچ ھېسام، — چاپىنىڭىز تۆت ئايدىلا توزۇپ كەتسە، مەزگىلسىز ئون بەش ياش قېرىپ كەتمەمدىمەن؟

سۆزنى ئۆلچەش

مەلۇم سورۇندا ھېسام بىر ياغاچچى ئاغىنىسى بىلەن ئۇچرىشىپ قاپتۇ. ياغاچچى ئاغىنىسى ھېسامنى چۈشۈرمەكچى بولۇپ:

— ھوي ھېسام، سىنىڭ مۇشۇ كۈنلەردە ئۆزۈڭدىن گېپىڭ يوغىناپ كېتىپ بارامدۇ، نېمە؟ — دەپتىكەن،

ھېسام دەرھال:
— سەن ياغاچچى بولدۇم دەپ، ئەمدى گەپنىمۇ ساتىلايدىغان بوپسەن ـ دە، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

ساتىراشخانىغا بارغىن

چاچلىرى پاخپىيىپ ئادەمنىڭ ئىچى پۇشقۇدەك ئۆسۈپ كەتكەن ئاتىكاچى بىر يىگىت يولدا ھېسامنىڭ ئالدىنى توسۇپتۇ:
— ھېسامكا، يۈرمەمسەن، بىر يەرگە بېرىپ كېلەمەيلىمۇ؟
— نەگە بارغۇڭ بار، ئۇكا؟ — ھېسام يىگىتتىن سوراپتۇ.
— ئىشقىلىپ بارمىغىلى ئۇزاق بولغان بىرەر يەرگە بارساق دەيمەنا !
— ياخشى، — دەپتۇ ھېسام شۇ چاغدا، — ئەمسە دەرھال ساتىراشخانىغا بارغىن.

تېلېۋىزور تۇغسا...

ھېسامنىڭ ئوغلى بىر كۈنى خۇشال ھالدا بىر ئاسلاننى كۆتۈرۈپ ئۆيگە كىرىپتۇ ـ دە:
— چوڭ داداملارنىڭ مۇشۇكى تۇغۇپتىكەن، بۇ ئاسلاننى ماڭا باققىن، دەپ بەردى، — دەپتۇ.

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئوغلى ھېسامنى خىجالەت قىپتۇ:

— دادا، تېلېۋىزور ئېلىپ بەرگىنە !

بېشى قاتقان ھېسام ئوغلىنى بەزلەپتۇ:

— تۇرۇپ تۇر، بالام، چوڭ داداڭلارنىڭ تېلېۋىزورى تۇغسا، بالىسىنى ساڭا بېرىدۇ.

بىكارغا ئالغان چاچ

ھېسام ساتىراشلىق قىلغان كۈنلەردە مەھەللىدىكى بىر خەسىس دائىملا چېچىنى ئالدۇرۇپ پۇل بەرمەيدىكەن. بىر قېتىم ھېسام ئۇنىڭ چېچىنى چالا ئېلىپلا بولدى قىپتۇ.

— ھېسام، بۇ قانداق ئالغان چاچ؟ — دەپ خاپا بوپتۇ خەسىس ئەينەككە شۇنداق قاراپلا.

ھېسام ھودۇقماي جاۋاب بېرىپتۇ:

— بىكارغا ئالغان چاچ.

بۇنىڭ تويى بولغان بىلەن

ھېسام بازارغا ساتقىلى ئىككى قوي ئەكىرگەنىكەن، دەللال قوينىڭ بىرىنى ئىككى يۈز سوم، يەنە بىرىنى يەتمىش سوم قىپتۇ - دە:

— بېرىڭ، ھېسامىدىن، مۇنۇ قويىڭىزنىڭ تويى بولۇپ

كەتتى، — دەپتۇ.

— قىزىقكەنسىز، — دەپتۇ ھېسام، — بۇ قويۇمنىڭ تويى بولۇۋاتقان بىلەن ماۋۇ قويۇمنىڭ ھازىسى بولۇۋاتامدۇ.

ۋاپۇرۇش ئەمەس

ھېسامنىڭ شىرەم بىر تۇغقىنى ئۇچ قېتىم ئۆيلىنىپ، توققۇز بالا تاپقانىكەن. بىر كۈنى بازاردا بالىلىرىغا توققۇز جۇپ ھېيتلىق بەتىنكە ئالغان تۇغقىنى ھېسامغا ئۇچراپ قاپتۇ. ئىككىسى پاراڭلىشىپ تۇرغىنىدا يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر ئايال مۇرىسىگە جىقلا بەتىنكە ئارتىۋالغان ھېسامنىڭ تۇغقىنىنى كۆرۈپ قاپتۇ ـ دە، توختاپ تۇۋلاپتۇ:

— ھەي ۋاپۇرۇش !

تۇغقىنى ئۇرۇلۇپ جاۋاب قايتۇرغۇچە، ھېسام ئايالغا چۈشەنچە بېرىپتۇ:

— خاتالاشتىلا، بۇ ئادەم ۋاپۇرۇش ئەمەس، خوتۇنپۇرۇش.

خاماندا ياتقاندەك ياتتۇق

ناھىيىدىكى بىر ئاغىنىسى چىقمىدىڭلار، دەپ تولا جوراپ كەتكەندىن كېيىن مەھەللە يىگىتلىرى ھېسامنى ئېلىپ قونالغۇغا چىققانىكەن، ساھىبخانا مېھمانلارغا قاتـ

تىق نان بىلەن چاي بېرىپ، ئاخشىمى باشلىرىغا سامان تەكىيە قويۇپ ئورۇن سېلىپ بېرىپتۇ.

ئەتىسى ئەتىگەندە ساھىبخانا مېھمانلاردىن ئەھۋال سوراپتۇ:

— قانداقراق ياتتىڭلار، ئاغىنىلەر؟

— ناھايىتى ياخشى، — دەپتۇ ھېسام جاۋابەن، — خاماندا ياتقاندەك ياتتۇق.

كېكەچ قوي

ساقىي ھېسامنى قوي كالىسىدىن بىرنى ئەكېلىشكە بۇيرۇپتۇ. قورسىقى ئېچىپ تۇرغان ھېسام يولدا كېتىۋېتىپ، ئۇنىڭ تىلىنى يەۋېلىپ چاندۇرماي ئوتتۇرىغا قويۇپتۇ.

— ۋاي، بۇ قوينىڭ تىلى يوققۇ؟ — سوراپتۇ ساقىي قوي كالىسىنى پارچىلاۋېتىپ.

— توۋا، — دەپتۇ ھېسام دەرھال ياقىسىنى تۇتۇپ، — قوينىڭمۇ كېكەچلىرى بولىدىكەن - ھە؟

سايەممىكىن دەپتىمەن

بىر شەپشەك يىگىت كوچىدا كېتىۋاتقان ھېسامنىڭ ئارقىسىدىن ئۇنىڭ ھەرىكىتىنى دوراپ، دەلدەڭشىپ خېلى يەرگىچە ئەگىشىپ مېڭىپتۇ - دە، بىر چاغدا:

— ھېسامكا، خېلى يەردىن بىللە كېلىۋاتىمەن، ئەجەب مېنى كۆرمىدىڭغا؟ — دەپ ئۇنى توختىتىپتۇ.

— رەنجىمە، ئۇكا، — دەپتۇ ھېسام ئۆزرە سوراپ، — باياتىن تېخى مەن سېنى ئۆزۈمنىڭ سايەممىكىن دەپتىمەن.

چاقچاقنى كۆتۈرۈش

مەھەللىگە كەلگەن خىزمەت ئەترىتىنىڭ بىر كادىرى ھېسامغا دوق قىپتۇ:

— ئاڭلىساق، توي، مەشرەپلەردە ھەرخىل چاقچاقلارنى قىلىپ خەقنى كۈلدۈرىمىشسەن، بۇنىڭدىن كېيىن يەنە چاقچاق قىلىدىغان بولساڭ، چاقچىقىڭنى پرىنسىپقا كۆتۈرىمىز، ماقۇلمۇ؟

ھېسام مېيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ جاۋاب بېرىپتۇ:

— كادىر ئەپەندىم، كىچىكىمدىغۇ مېنى ھېچكىم كۆتۈرمەپتىكەن، مەيلى، چاقچىقىمنى بولسىمۇ سىز كۆتۈرۈپ قويۇڭا.

باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىششى

بىر سورۇندا كىشىلەر مۇناسىۋەت ھەققىدە مۇلاھىزە يۈرگۈزۈشۈپتۇ. ھەركىم بىلگىنىنى ئېيتىپتۇ. ئارىدىن بىرەيلەن ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، قارىسام باياتىن سىزلا ئۈنچىقمايسىز، ئېيتىڭا، مۇناسىۋەت قانداق باشلىنىپ، قانداق ئاخىرلىشىدۇ؟

— مەندىن سورايدىغىنىڭلارنى بىلەتتىم، — دەپتۇ ھېسام جاۋابەن، — ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا، چەكتىن چىققان مۇناسىۋەت جوزا ئۈستىدە باشلىنىپ كويزا ئۈستىدە ئاخىرلىشىدۇ.

ئېسىڭىزگە سېلىپ قويۇۋاتىمەن

ھېسام ئوقۇتقۇچىلىق قىلىپ يۈرگەن يىللىرى ئۇنىڭ قولىدا ئوقۇغان بىر يىگىت ئۇچرىشىپ قالغان چاغلاردا زادىلا سالام - سەھەت قىلمايدىكەن. يەنە بىر قېتىملىق دوقۇرۇشتا ھېسام ھېلىقى يىگىتنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئالدى بىلەن سالام قىپتۇ.

— ھېسامكا، ئەدەپ - قائىدىنى سىزدىن ئۆگەنسەك بولىدۇ - دە! — دەپتۇ يىگىت قىزارماستىن.

— ئۆگەنگەنىدىڭىز، ئۇنتۇپ قاپسىز، — دەپتۇ ھېسامۇ دەررۇ، — ئېسىڭىزگە سېلىپ قويۇۋاتىمەن.

ئېلان بىلەن خەۋەرنىڭ پەرقى

— ئېلان بىلەن خەۋەرنىڭ پەرقى نەدە؟ — دەپ سوراپتۇ ھېسامدىن بىر ھەۋەسكار.

— ئېلانغا پۇل تۆلەيسەن، خەۋەرگە پۇل ئالىسەن، — دەپتۇ ھېسام.

مىجەزىگە يارىشا

ئارقا ئىشىكتىن ئىش بېجىرىشكە ئادەتلەنگەن بىر باشلىق ھېسام بىلەن بىر سورۇنغا بىللە بېرىشقا كېلىشىپ، ئۇنى ئىشخانىسىدا ئۇزاق ساقلاپتۇ. ھېسام بولسا ئەتەي كېچىكىپ، سورۇنغا ئۆزى يالغۇزلا كېلىۋېرىپتۇ.

— ئادەمنى شۇنچىۋالا ساقلىتامسىز، ھېسام، — دەپتۇ باشلىق ئۇنى كۆرۈپ چېچىلىپ، — ئىشخانامدا ئولتۇرا ـ ئولتا...

— ئاپلا، رەنجىمىگەيسىز، — ھېسام دەرھال ئۆزرە سوراپتۇ، — مەن تېخى سىزنى ئارقا ئىشىكتە ساقلاپ تۇرۇۋېرىپتىمەن ئەمەسمۇ!

نەگىرەك تاشلىدىڭىز

ئىچمەسلىككە تولا قۇرۇق قەسەم قىلىدىغان بىر يىگىت بىر كۈنى ھېسامغا يەنە دەپتۇ:

— خۇش خەۋەر، ھېسامكا، بۇدا ھاراقنى راستىنلا تاشلىۋەتتىم !

— نەگىرەك تاشلىدىڭىز؟ — دەپتۇ ھېسام مىڭىشقا تەمشىلىپ. يىگىت ھەيران بوپتۇ:

— نېمە قىلىسىز؟

— تاشلىغان يېرىڭىزدىن ئېلىپ، سىز يەنە تاپالمايدىغان يەرگە ئۆزۈم بىر تاشلىۋېتەي دەيمەنا.

ئاسما ئوكۇلدەك

مەشرەپتە بىرەيلەن ئۇزۇپ، تامشىپ تۇرۇپ بىر سائەتچە پاراڭ قىلىپ ھەممەيلەننى بىزار قىلىۋېتىپتۇ - دە، سورۇن تارقالغاندا ماختىنىش ئاھاڭىدا ھېسامدىن سوراپتۇ:

— لىللا پاراڭ قىلىڭە، گەپنى قانداقراق قىلىدىكەنمەن؟

— باشقا تەرىپىنى بايقىيالمىدىم، — دەپتۇ ھېسام، — ئەمما ئاسما ئوكۇلدەك گەپ قىلىدىكەنسىز.

ئاخىر چاچراپ كېتىپتۇ - دە

ھېسامنىڭ ئوغلى تالادىن يۈگۈرۈپ كىرىپ:

— دادا، قوشنىمىزنىڭ بىر ئايلىق قىزى ئۆلۈپ قاپتۇ، — دەپ خەۋەر يەتكۈزۈپتىكەن، ھېسام:

— بالام، كىچىك بالىنى «ئۆلدى» دېمەيدۇ، «چاچراپ

كەتتى» دەيدۇ، — دەپ ئۆگىتىپتۇ.

بىر نەچچە ھەپتىدىن كېيىن ھېسامنىڭ ئوغلى يەنە تالادىن يۈگۈرۈپ كىرىپ خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ:

— دادا، يۇقىرىقى مەھەللىدىكى كۈندىلا مەست يۈرىدىغان ئادەم چاچراپ كېتىپتۇ.

ھېسام دۇئاغا قول كۆتۈرۈپتۇ ـ دە:

— رەھمەتلىك، ئۆزىمۇ بىر سۆيۈق ئادەم بولىدىغان، ئاخىر چاچراپ كېتىپتۇ ـ دە! — دەپتۇ.

مۇشۈكتىن سورا

بىر بالا ھېسامدىن سوراپتۇ:

— ھېسامكا، بىلەمسىز، بىر چاشقان ئوتتۇرا ھېساب بىلەن قانچىلىك ئۆمۈر كۆرەلەيدۇ؟

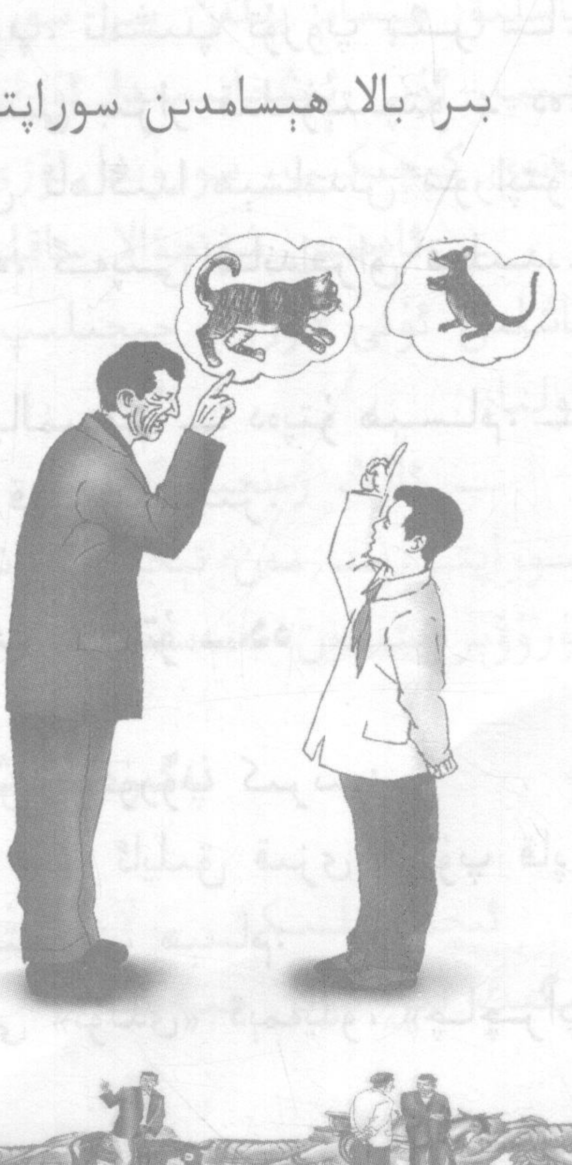

— سەن بۇنى ئەڭ ياخشىسى مۇشۈكتىن سورا، — دەپتۇ ھېسام.

بالا ھەيران بوپتۇ.

— چۈنكى، — دەپتۇ ھېسام چۈشەندۈرۈپ، — چاشقاننىڭ

قانچىلىك ئۆمۈر كۆرۈشى پۈتۈنلەي مۇشۇكنىڭ ئىنساپىغا باغلىق.

چاقمايدۇ

ھېسام ھەدېسىلا كىشىلەرنى باشلىققا چاقىدىغان بىر خىزمەتدىشى بىلەن باغقا سەيلىگە كىرىپتۇ. بىر ھەرە كې-لىپ ھېسامنىڭ قولىنى چېقىۋاپتۇ. ھېسامنىڭ ئاچچىقى كېلىپ تۇرسا، ھېلىقى خىزمەتدىشى:

— ھېسام، بۇ قانداق گەپ، ھەرە مېنى چاقماي، ئە-جەبا سىزنى چېقىپتىغۇ؟ — دەپتۇ ئۆزىچە زاڭلىق قىلىپ.

— ھەرە ھەرىنى كۆرسە چاقمايدۇ - دە، — دەپتۇ ھېسام جاۋاب بېرىپ.

قويۇۋېتىڭ...

قول ئاستىدىكى بىر ھاراقكەش ئادەم بىلەن ئۇلپەتچى-لىك قىلىدىغان بىر باشلىق ھېسامغا دادلاپتۇ:

— بۇ ھاراقكەش زادىلا تۈزەلمىدى، قاراڭ، قولۇمنى شۇنچە ئۇزاتتىم... قارىغاندا پاتقاقتىن تارتىۋالغىلى بولمايدىغاندەك تۇرىدۇ.

— قولىڭىزنى قويۇۋېتىڭ، — دەپتۇ ھېسام باش-لىققا، — بولمىسا سىزنىمۇ پاتقاققا سۆرەپ كەتمىسۇن !

(بۇ كىتاب ماخمۇت مۇھەممەتنىڭ «ھېسام چاقچاقلىرى» ناملىق كى-تابىغا ئاساسەن تاللاپ تۈزۈلگەن.)

Document generated by Anna’s Archive around 2023-2024 as part of the DuXiu collection (https://annas-blog.org/duxiu-exclusive.html).

Images have been losslessly embedded. Information about the original file can be found in PDF attachments. Some stats (more in the PDF attachments):
{
  "filename": "NDAyMDk4NDAuemlw",
  "filename_decoded": "40209840.zip",
  "filesize": 16943035,
  "md5": "5a2871e9eda43e934ee3cd83190304fc",
  "header_md5": "26c9d4882ef1c2cdc39de4189ee715b5",
  "sha1": "cf9116cbd0d0bacd56f83ac4741368617bf5790e",
  "sha256": "85d418fc49375420a6088552c0dd2b92a2aeee23b006aff5b547dfe293d8b878",
  "crc32": 978012510,
  "zip_password": "",
  "uncompressed_size": 17041724,
  "pdg_dir_name": "\u2591\u00bc\u2554\u2502\u2500\u255b\u2568\u00aa\u2557\u2591 \u2562\u25a0\u256c\u00bc\u256c\u00df\u2562\u221a\u256c\u2500_40209840",
  "pdg_main_pages_found": 79,
  "pdg_main_pages_max": 79,
  "total_pages": 90,
  "total_pixels": 371556096,
  "pdf_generation_missing_pages": false
}